

Biblioteks blad

SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENING
TIDNING UTGIVEN SEDAN 1916

nr 02/2018

[s 4] Bidragen till skolorna har
gett 77 nya tjänster

[s 25] Helsingborg satsar
digitalt i fysiskt rum

[s 28] KB:s Beate Eellend om
schemat för öppen tillgång

NÄSTA
KAPITEL

Nya
SPELARE

[s 11] Hälften av folkbiblioteken vill arbeta mer med spel. Brist på kunskap hindrar dem.

Storm över bidragsgivningen

S om ledamot i Kulturrådets arbetsgrupp för facklitteratur hamnade jag nyligen i debattstorm. Svenska dagbladets reporter Ola Wong plockade fram övergripande direktiv för bidragsgivningen, som att ett jämställdhetsperspektiv och ett tillgänglighetsperspektiv ska iakttas, och hävdade att politisera instruktioner används i stället för kvalitetskriterier när man bestämmer vilka boktitlar som ska få statligt efterhandsstöd.

Men det är inte så det funkar. De fyra urvalsgrupperna – för skönlitteratur, barn- och ungdomslitteratur, serier och bildverk och facklitteratur – arbetar efter andra och genre-specifika kriterier som i fackböckernas fall handlar om tillförlitlighet i sak, om boken är aktivt reflekterande, välargumenterad, tillför ny kunskap eller belyser ett nytt område. Om den är aktuell och har populärvetenskapliga eller debattkvaliteter är också sådant som diskuteras på våra möten.

Men själva frågan som kritikerna ställer finns ju ändå kvar. Är det rättvist att Kulturrådet i nästa steg skulle slå bakut om vi till exempel bara fördelade stöd till manliga författare eller till lättlästa böcker?

JAG TÄNKER ATT i en platonsk idévärld där det fanns en absolut sanning som de allvisa ledamöterna i urvalsgrupperna bara hade att avtäcka skulle det kanske vara orättvist. Om vi kunde vara helt säkra på att de här lättlästa böckerna som männen hade skrivit var mycket bättre än alla andra. Men nu är vi ju inte där.

”Kanske är det dags för hela sektorn att börja preppa för en debatt om stödkriterierna.”

Långt ifrån. Dels är vi inte allvisa, och dels finns det all anledning att tvivla på att det alls finns något som är absolut gott och skönt. Och då är det kanske inte så dumt att lyfta ett ögonbryn om vi till exempel ger allt stöd till personer med penis.

SNART ÄR DET DAGS för Kulturrådet att börja dela ut årets 250 miljoner till folkbiblioteken. Och kanske är det då också dags för hela sektorn att börja preppa för en debatt om stödkriterierna. Satsningen har ju som uttalat mål att öka inkludering och delaktighet. Se där en politisering av samhället! Det står också att insatserna ska utgå från bibliotekslagen.

Bibliotekslagen är radikal och uppfordrande. Den ställer krav på att biblioteksverksamhet ska vara till för alla, pekar ut prioriterade grupper som personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteter och personer med annat modersmål än svenska. Det är inte omöjligt att samma kritiker som höjt rösterna om litteraturstödet utifrån krav på jämställdhet, internationellt perspektiv och tillgänglighet också står beredda att ta strid om bibliotekslagen. ■

Annika Persson
chefredaktör

Filmtips

Inte bara Michelle Obama gillar Marvels nya *Black Panther*. Min familj också. Kolonialismen är elegant skruvad några hundra grader, med både wow-känsla och humor.

I nummer 2 2018

- 2 LEDARE
- 4 JUST NU
- 9 MÅNADENS SERIE
- 11 **TEMA: NÄSTA LEVEL**
 - 12 Knäck koden och läs vidare
 - 17 Tre bonusbanor
 - 18 Biblioteken vill levla upp
 - 18 "Använd spelens logik"

- 23 TESTET: BRITTISK TESTUND
- 25 NY MODELL: DIGIDEL
- 28 PORTRÄTTET: BEATE EELLEND
- 34 SÅ GJORDE VI
- 36 DEBATT
- 38 FORSKNING
- 40 JOBBTORGET
- 41 AKTUELLT FRÅN SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENING

Följ oss varje dag

- biblioteksbladet.se
- facebook.com/biblioteksbladet
- twitter.com/biblioteksblad

FOTO: CARINA GRAN

s 12 Med enkel spelifiering blir läsundervisningen en skattjakt. Trollhättans elever gillar det.

s 28 Målet är satt: Öppen tillgång till alla vetenskapliga publikationer. Hon ska se till att det är klart 2025.

FOTO: GETTY

Norges riksbibliotekarie Aslak Sira Myhre skriver själv om hur norrmännen fick flest fria e-böcker i världen.

FOTO: YLVA SUNDGREN

Chefredaktör/ansvarig utgivare
Annika Persson
070- 373 11 60 / annika.persson@a4.se

Art Director
Louise Bååth
louise@a4.se

Reporter
Jennie Aquilonius
jennie@a4.se

Webb/reporter
Stina Loman
stina@a4.se

Reporter
Johanna Kvarnsell
johanna@a4.se

Adress
A4 Text och form
Bondegatan 21
116 33 Stockholm

Prenumeration på BBL
För medlemmar i föreningen ingår BBL i medlemsavgiften. 350 kr för enskild medlem (heltidsstuderande och pensionärer 175 kr). Övriga (inom Sverige) betalar 550 kr (utom Sverige 700 kr).

Tryck
Norra Skåne Offset,
Hässleholm
ISSN: 0006-1867

Produktion
Biblioteksbladet produceras av A4 Text & Form för Svensk biblioteks-förening. Redaktionen förbehåller sig rätten att korta och redigera manus. För obeställt material ansvarar ej.

Annonskontakt
Andrea Åhslund
andrea.ahslund@mediakraft.se
072-015 06 93
Moms utgår ej.

Biblioteksbladet är TS-kontrollerad.

Denna tidning gick i tryck den 26 februari.
www.biblioteksbladet.se

Omslagsfoto
Johan Bergmark

Svensk biblioteks-förening är en ideell förening med uppgift att främja svenskt biblioteksväsen. Biblioteksbladet speglar föreningens verksamhet, åsikter och ställningstagande men har också till uppgift att väcka egen debatt genom att ge utrymme åt andra åsiktsyttringar. Tidningen har en fri och självständig roll och bedrivs med tryckfrihetsförordningen som grund.

Noga utvalt

ÅRETS BARN- OCH ungdomsbokskatalog från Kulturrådet har landat med 211 titlar ur bokfloden. Förutom boktips för alla från bebisar till unga vuxna innehåller den artiklar som ofta anknyter till Kulturrådets satsningar på läsfrämjande, som Bokstart, ALMA-priset och Läslov. ■ **BBL**

Privatisering, nej tack!

VÄNSTERPARTIET går till val på frågan om biblioteksprivatiseringarna. Partistämman antog i mitten av februari en valplattform som vill se en lag mot att lägga ut driften av folkbibliotek på entreprenad. ■ **BBL**

4,2%

Så mycket ökade bokförsäljningen 2017 tack vare abonnemangstjänster som Storytel, Bookbeat och Nextory. De strömmande boktjänsterna växte med 50 procent och där står ljudböckerna för 93 procent av omsättningen. Humaniora var den genre som växte mest, till stor del på grund av Hans Roslings och Fanny Härgestams storsäljare *Hur jag lärde mig förstå världen*. Allt enligt årets branschstatistik från Svenska förläggareföreningen och Svenska bokhandlareföreningen. ■ **BBL**

Många ville bemanna

Det har varit högt söktryck på regeringens pengar som ska gå till personalförstärkning av skolbibliotek. Det visar Skolverkets utvärdering.

TEXT STINA LOMAN

2015 beslöt regeringen att göra insatser för personalförstärkning i skolbiblioteken. Året därpå kom ett riktat statsbidrag. 60 miljoner kronor skulle fördelas under läsåren 2016–2018.

Skolverket har utvärderat insatsen och kom i slutet av förra året med en rapport. Resultatet bygger på enkäter med dem som fick pengar 2016–2017, det har även gjorts intervjuer med några av huvudmännen.

– Den viktigaste slutsatsen är att det varit högt söktryck, det tyder på att det finns ett behov av att bemanna skolbiblioteken, säger Veronica Persson, undervisningsråd på Skolverket.

Samtidigt tycker huvudmännen att bidraget varit för litet.

– Många var osäkra på om de kunde behålla personalförstärkningen på sikt. Det har vi uppmärksammat regeringen på, säger Veronica Persson.

FÖR ATT SÖKA bidraget behövde huvudmännen ha en biblioteksplan. Det finns enligt lagen inget sådant krav på friskolorna i dag och det vill Skolverket se en ändring på. De menar att kravet på biblioteksplan har varit en framgångsfaktor eftersom det gjort att huvudmännen tvingats ha en långsiktig plan för biblioteket.

Resultatet visar även att bidraget har fungerat bäst i skolor där skolbiblioteket redan varit en integrerad del av den pedagogiska verksamheten. Nittio procent av huvudmännen tyckte också att samverkan mellan skolbibliotekspersonal och övrig personal var mycket viktig.

FOTO: GETTY

JENNY NILSSON arbetar med skolbiblioteksfrågor på Svensk biblioteks-förening.

– Utvärderingen visar även att personalens kompetens och utbildning spelar stor roll, därför är det viktigt att man ser till att skolbibliotekarierna får en relevant kompetensutveckling inom sitt område och gemensamt med lärarna. Det är ett sätt att få dem att stanna kvar i verksamheten och inte söka sig vidare, säger hon.

Just nu gör Skolverket en ny rapport som ska lämnas till regeringen sista mars i år. Här ska man se över i vilken mån skolbibliotekens funktion och skolbibliotekariernas kompetens används för att stärka utbildningens kvalitet i skolorna. ■

biblioteken

BTJ byter BURK mot Libris

Från och med nästa år katalogiserar BTJ i Libris, rakt in i den öppna nationella katalogen. Den som vill ha bibliografisk service i fortsättningen får följa med.

– Vi måste anpassa oss till marknadens behov. Nu finns det ett behov av en nationell katalog och då har vi med våra resurser och vår kompetens en roll att spela, säger Emma Tennevall som är produktägare på BTJ för Bibliografisk service och BURK-sök.

Hur ser den nya tjänsten "Bibliografisk service i nationell katalog" – ut?

– Den kommer att innehålla katalogunderhåll och postförsörjning, anpassat för folkbiblioteken, precis som tidigare. Skillnaden är att posterna också blir synliga i Libris.

Tidigare har ni ägt katalogen.

Hur blir det när posterna blir fria?

– Det får konsekvensen att vi måste ta betalt för själva arbetet i stället för posten. Så biblioteken får skriva ett nytt avtal för den här tjänsten och det kommer att bli en abonnemangsavgift som baseras på kommun- och service-nivå.

Men det går inte att köpa katalogposter styckevis?

Emma Tennevall, BTJ
FOTO: SEBASTIAN BORG

– Nej. Möjligen enstaka uppdagskatalogiseringar, men bara i mån av tid.
Blir det dyrare eller billigare för biblioteken?

Det blir en annan prismodell. Men på det stora hela blir kostnader ungefär desamma som i dag.

Vad händer med BURK?

– Databasen kommer finnas kvar. Vi fortsätter

leverera en del folkbiblioteksspecifika mervärden i BURK och i den nya servicen ingår också BURK-sök. Men vi ger våra kunder i uppdrag att bli Librisregistrerade.

Finns det några problem med att informationen blir fri?

– Ja, för oss blir det viktigt att biblioteken hoppar på det här. De kanske uppfattar att katalogen nu blir gratis. Men det ligger mycket kostnader bakom ett katalogsystem oavsett om det är BTJ eller de enskilda biblioteken som står för det. Så vi hoppas på ett solidariskt engagemang för att få detta att fungera. Inte minst för de små bibliotekens skull. ■ **TEXT ANNICA PERSSON**

Stulen bok krävs tillbaka

DET VAR DEN SÅ KALLADE KB-mannen som i början av 2000-talet stal den tyske forskningsresanden Philipp Franz von Siebolds bok om Japan *Archiv zur Beschreibung von Japan und dessen Neben- und Schutzländern: Jezo mit den südlichen Kurilen, Krafto, Koorai und den Liukiu-Inseln* från 1852 ur Kungliga bibliotekets magasin. Några år senare såldes den till en holländsk bokhandlare för 78 000 euro.

Nu stämmer Riksantikvarieämbetet bokhandlaren och begär att boken återförs eftersom den olagligt förts ut ur Sverige. Det är första gången Sverige agerar enligt EU:s överlämnandedirektiv, säger myndigheten. ■ **BBL**

FOTO: CC

FOTO: GETTY

Succé för medborgarkontor

SEDAN Blackebergs bibliotek i Stockholm utökats med medborgarkontor har besöksantalet ökat från 55 000 personer 2015 till 92 000 2017. På medborgarkontoret kan boende få hjälp av samhällsvägledare med sådant som att skaffa bank-ID, kontakta myndigheter och hantera datorn eller telefonen. ■ **BBL**

Arabisk mässa växer sig större

I APRIL GÅR DEN andra bokmässan för arabisk litteratur av stapeln på Amiralén i Malmö. Nu samarbetar Studieförbundet Ibn Rushd med Malmö Stadsbibliotek och utlovar en plattform för alla bokvänner. ■ **BBL**

”Böckerna kan lyftas ner från sina hyllor, öppnas och läsas. Därför behöver man strängt taget inte fundera över vad ett bibliotek är och vad det bör vara.”

Dagens Nyheters ledarredaktions chef Per Svensson säger (1 feb 2018) i två meningar allt arbete professionen gör för att åstadkomma det Svensson i grunden vill: ”demokratisera bildningen och göra bildningen till ett värn för demokratin”.

FOTO: GETTY

Alla får bakläxa

Nu granskar Skolinspektionen hur väl skolbiblioteken används som pedagogisk resurs. Biblioteksbladet har läst de första rapporterna.

Det är ännu för tidigt för Skolinspektionen att tala om trender i vad de ser i skolorna. Under våren granskar de skolbibliotekets pedagogiska roll på 20 skolor runtom i landet, i årskurserna 4-6. Sju är klara hittills.

– Men det är redan tydligt att den här granskningen behövs, för det är ett område som man inte har tittat på utifrån kvalitetsaspekter tidigare. Och vi tror att vi kommer få intressanta resultat, säger Anna Wide, undervisningsråd på Skolinspektionen och en av dem som utför inspektionerna.

De övergripande frågeställningarna gäller i vilken utsträckning skolan använder sitt bibliotek som en integrerad del i den pedagogiska verksamheten och i vilken utsträckning rektorn tar ansvar för en väl funge-

rande samverkan mellan skolbiblioteken och lärarna.

BIBLIOTEKSBLADET HAR läst de första granskningsrapporterna som alla pekar ut utvecklingsområden för rektorerna att arbeta vidare med. I flera fall handlar det om att skolbiblioteken inte deltar i skolornas strategiska kvalitetsarbete. Och om att stärka samarbetet mellan lärare och skolbibliotekspersonal genom att avsätta tid för gemensam planering.

På de skolor som hittills granskats ser det också ut som om biblioteken är mer integrerade i sin roll för läsfrämjande än för MIK. På flera av skolorna är skolbiblioteket inte alls involverat i MIK-undervisningen trots att skolbiblioteket i det arbetet har en utpekad roll i den för grundskolan reviderade läroplanen. På en skola samverkar lärarna inte alls med skolbibliotekarien i hur biblioteket kan användas i undervisningen.

Likvärdighet är en fråga som betonas i besluten. På de skolor där biblioteket används i olika utsträckning av olika lärare uppmanas rektorn att se till att det används likvärdigt utifrån elevernas behov. ■

TEXT ANNIKA PERSSON

BOOK! BOOK!

Bjud in besökarna på såväl en högtidsstund med böcker som till påsk. Mera påsk? Kika då på Rabbit, som gärna hoppar in i rollen som påskhare! Chicken & Rabbit bjuder dig dessutom in till vår vårkampanj med många fina erbjudanden. Varför inte titta in i vår nätbutik redan idag?

Läs historien om
”The Chicken and the Frog”
på www.eurobib.se/chicken.

**WE
ARE
LIBRARY
PEOPLE®**

www.eurobib.se
PART OF LAMMHULTS DESIGN GROUP

Eurobib®
direct

VI HAR NYTT JOBB

FOTO: ANNA MOLANDER

OSKAR LAURIN tillträder den 1 maj som chef för Regionbibliotek Stockholm och lämnar då sitt tidigare jobb som chef för Digitala Biblioteket vid Stockholms Stadsbibliotek. 2016 fick han Axiells nytänkarpris för Bibbli-appen. Nu funderar han över hur regionbiblioteket kan använda resurserna bättre och göra mer.

JAN HJALMARSSON

FOTO: JONATHAN ROBSON

är sedan den 15 januari ny chef på Konstfacks bibliotek i Stockholm. Han har tidigare arbetat som enhetschef för Enheten för lärande- och forskarstöd på Södertörns högskolebibliotek och är även timplärare på Institutionen för ABM på Uppsala universitet.

ANNICA ANDERSSON

FOTO: OLA KJELBYE

Är ny redaktör med inriktning mot skola och bibliotek på Bokmässan i Göteborg. Hon är lärare och journalist i grunden och ser fram emot att stärka relevansen för dessa målgrupper och skapa en hemvist för lärare och bibliotekarier på Bokmässan.

KERSTIN OLSSON

FOTO: SUSANNE KÄSTBOIM

har anställts av Kungliga biblioteket för att projektleda "Digitalt först med användaren i fokus" – ett treårigt projekt som ska verka för ett kompetenslyft hos

folkbibliotekens personal. Kerstin Olsson har fram till nu varit chef på Regionbiblioteket Östergötland.

Har du bytt jobb?
Skicka ett mejl till
Biblioteksbladet och
berätta: bbl@a4.se

FOTO: MARIELOUISE ERIKSSON

Linda Sävhammar, Eleonor Grenholm och Sandra Spjuth är några av dem som drivit projektet.

De testar din kompetens

Digital kompetens är mer än att googla. Ett nytt självskattningstest mäter din kompetens på fler områden, också integritet och säkerhet.

Nu finns ett nytt självskattningstest speciellt utformat för bibliotekarier som testar din digitala kompetens. Testet mäter inte bara färdigheter i informations-sök och källkritik utan också vad du kan när det gäller datasäkerhet och integritetsfrågor.

– Vi har ansträngt oss för att resultatet inte ska kunna bli för nedslående. En del är svårt för alla, men annat lätt – särskilt för bibliotekarier som ju ofta är grymma på till exempel källkritik, säger bibliotekskonsulenten i Region Uppsala, Eleonor Grenholm.

Testet blev till när Eleonor Grenholm tillsammans med sina kollegor i Dalarna, Stockholm och Örebro – Linda Sävhammar, Hanna Johansson och Sandra Spjut – ville skapa gemensamma resurser kring digital kompetensutveckling.

– Vi kom snabbt fram till att vi behövde kartlägga kompetenserna

innan vi kunde fatta genomtänkta beslut. Först tänkte vi oss en enkel enkät, men i samarbete med två forskare blev det ett fullfjädrat självskattningstest, säger Eleonor Grenholm.

Nu kommer testet att användas i projektet "Digitalt först med användaren i fokus" för att få en nationell bild av vilka digitala kompetenser personalen på folkbiblioteken besitter. Men resultaten ska också kunna användas på lokal nivå.

SEDAN I JANUARI ligger det digitala självskattningstestet ute på nätet och är öppet att använda för den som vill. Hittills har 450 personer svarat, så det är en bit kvar till de runt 5 000 anställda på folkbiblioteken i landet. I mars/april beräknar de ta ut de första siffrorna som kommer att presenteras på Biblioteksdagarna i maj.

Vad fick du själv för resultat?

– I ärlighetens namn undrar jag om jag verkligen gjorde en självskattning. Men om jag gjorde det skulle jag nog följa det mönster vi sett i prototypen och där är resultaten på frågor om integritet, säkerhetstänk och teknisk problemlösning svagare. Men sen lär man sig ju hela tiden när man jobbar med de här frågorna. ■

TEXT ANNICA PERSSON

MÅNADENS SERIE AV BERIT VIKLUND

Berit Viklund är serietecknare och biblioteksassistent på biblioteket i Handen. Hon debuterade 2017 med boken *Kaninhålet* på Syster förlag.

ANNONS

Spetskompetens för bibliotek och informationsverksamheter – ansök senast den 16 april

Utveckla din kompetens på distans. Hösten 2018 erbjuder vi bland annat:

- Master: biblioteks- och informationsvetenskap, 120 hp
- Master: digital library and information services, 120 hp
- Barn, unga, läsning och samhället, 7,5 hp
- Skolbibliotekariens roll i lärandemiljöer, 7,5 hp
- Vetenskaplig publicering 7,5 hp

Läs mer på bibliotekshogskolan.se

BIBLIOTEKSHÖGSKOLAN
HÖGSKOLAN I BORÅS

IBBY – *International Board on Books for Young people* – är en världsomspännande ideell förening som med hjälp av böcker, berättelser och skapande vill ge barn och ungdomar hopp och framtidstro.

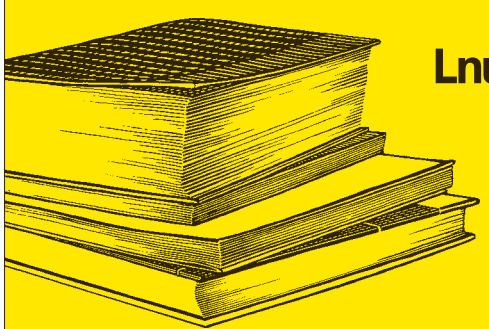
Det här gör IBBY Sverige:

- Vi har startat projektet Silent Books efter en idé från italienska IBBY. I samarbete med bibliotek har vi förmedlat textlösa bilderböcker till barn i olika kommuner.
- Vi har utarbetat en handbok för hur man konkret kan använda sig av textlösa böcker. Den går att ladda ner från www.ibby.se
- Vi verkar för att förskolor och skolor ska använda Silent Books för brobyggande mellan barn med olika språk
- Vi delar årligen ut Peter Pan-priset till en översatt barn- eller ungdomsbok, boken ingår i medlemskapet

Bli medlem du också!

Många medlemmar i IBBY har som yrke att skapa eller på olika sätt förmedla barn- och ungdomsböcker, men egentligen är det enda som krävs intresse. Som medlem stöder du också internationella IBBYs arbete med att förmedla böcker till utsatta barn i världen; *Children in crisis*.

För att bli medlem betalar du in 200 kr på plusgiro 55 77 87-9.
Bibliotek och andra institutioner 400 kr.
Läs mer om svenska IBBYs projekt och priser på www.ibby.se.
Internationella IBBY finns på ibby.org

Lnu.se

Biblioteks- och informationsvetenskap, 180 hp

Vill du bli specialist på informationsförmedling med människors behov av kunskap och kulturerfvelser i centrum? Vi erbjuder en mångvetenskaplig utbildning som betonar de nödvändiga tekniska och pedagogiska kompetenserna hos framtidens bibliotekarier.

Linnéuniversitetet
Kalmar Växjö

Studera till bibliotekarie i en spännande miljö!

MASTERPROGRAM I ABM

ABM-mastern vänder sig till dig som vill arbeta inom arkiv, bibliotek, museer eller närliggande kultur-, informations- och forskningsverksamheter. I programmet väljs inriktning mot ett av ämnena arkivvetenskap, biblioteks- och informationsvetenskap eller museologi.

www.kultur.lu.se

TEMA Nästa level

Hälften av Sveriges femteklassare spelar digitala spel varje dag. Lika stor del av folkbiblioteken vill göra mer kring spel. **Men vad?** Biblioteksbladet guidar dig bland goda exempel.

[s 12] **Knäck koden och läs vidare**

[s 17] **Tre bonusbanor**

[s 18] **Biblioteken vill levla upp**

[s 20] **"Använd spelens logik"**

Knäck koden och läs vidare

Boksamtalet liknar en skattjakt när skolbibliotekarien Tobias Gard undervisar sina lågstadielever. Och när han skapar utmaningar och belöningar åt sina elever får han intresse och engagemang tillbaka.

TEXT STINA LOMAN
FOTO CARINA GRAN

"När Tobias läser är det som att titta på en film, fast med text", säger Sumaya Hasan och Rana Ramadan håller med. Sumaya Hasan, Rana Ramadan och Orlando Idic går i tvåan.

– Majoriteten av eleverna jag jobbar med har inte svenska som modersmål, därför använder jag mig av en ordlista i början av lektionen och försöker även välja böcker med många bilder i så att det blir lättare att hänga med, säger Tobias Gard.

När ordförståelsen är klar har han högläsning. På en smartboard, ett slags interaktiv skärm som hänger längst fram i klassrummet, projiceras texten ur boken.

Just i dag är det *Tam tiggarpojken* av Jo Salmson som Tobias Gard läst ur och barnen har suttit knäpptysta. En del på stolar, andra har klättrat upp på bänkarna – men det får

Vad hette kungen, kan det vara kungens namn som är svaret på gåtan? säger ett av barnen i årskurs två på Frälsegårdsskolan i Trollhättan.

Skolbibliotekarien Tobias Gard står längst fram i klassrummet.

– Inte riktigt, försök igen, säger han och ett gäng händer räcks upp i luften.

Eleverna är mitt inne i läsundervisningen och spelar ett spel. Det här är nämligen ingen vanlig läsundervisning. Skolbibliotekarie Tobias Gard jobbar med spelifiering. Det innebär att han gör spel av böckerna han läser.

LEKTIONERNA inleds alltid med att Tobias Gard går igenom svåra ord och meningar i texten. Barnen diskuterar exempelvis vad mule och tömmar är för något, och resonerar kring uttrycken att hålla sig på avstånd och att förlora förståndet.

Tobias har 20–25 spelifierade lässtunder varje vecka på Frälsegårdsskolan och Kronan strax utanför Trollhättan.

Tobias Gard

• **Ålder:** 37 år.

• **Utbildning:** Magisterexamen i biblioteks- och informationsvetenskap.

• **Bakgrund:** Ett vikariat på ett skolbibliotek i Katrineholm var första biblioteksjobbet. 2006 blev han skolbibliotekarie på Frälsegårdsskolan och i dag har han läsundervisning för cirka 600 elever.

• **Fritid:** Fritiden ägnas mest åt familjen. Med två små barn finns det inte mycket tid till annat. Men musik är ett stort intresse och han går på en hel del konserter. Tobias Gard driver också en podd för barn och vuxna som gillar läskigheter. "Död mans pod" heter den.

– Lyssna gärna ... om ni vågar, säger Tobias Gard.

"Här handlar det inte om rätt eller fel, utan om att uttrycka en åsikt och använda sin fantasi, bara de har en tanke om boken får de tummen upp", säger Tobias Gard.

"Vi löser uppgifterna tillsammans, det får aldrig vara eleverna mot varandra. Då är det bättre att hela klassen tävlar mot en fiktiv person", säger Tobias Gard.

man göra när det läsundervisning.

Då och då har Tobias Gard stannat upp i läsningen och ställt frågor till barnen för att se om de hänger med i texten.

En dryg kvart in i högläsningen börjar spelmomentet. På skärmen har en bild av en port kommit upp, och barnen ska försöka öppna porten så att bokens huvudperson kan ta sig in i en stad.

– Vad behöver Tam göra för att öppna porten? Vår uppgift är att ta reda på det hemliga lösenordet, och för att göra det måste vi svara på frågor och diskutera boken, säger Tobias Gard.

Efter det har ett antal frågor visats på skärmen. Den första är: "Vilka problem har Tam i boken?" När eleverna diskuterat frågan

tillsammans har en av dem fått komma fram och klicka på skärmen, och då har en bokstav uppenbarat sig.

NÄR ALLA FRÅGOR diskuterats syns alla bokstäver – men de ligger huller om buller. Och det är alltså det som är gåtan, alla måste hjälpas åt för att lägga bokstäverna i rätt ordning så att de bildar ett ord.

Spänningen intensifieras i rummet och mummel hörs. Tobias Gard pekar på en elev som räcker upp handen så högt att den skakar.

– Drake, säger hon.

Det är rätt svar. Tobias ber henne komma fram och klicka på skärmen, och nu – äntligen – öppnar sig porten.

Barnen klappar i händerna. Spelet är klart.

– Bra jobbat, nu har vi öppnat porten och kan gå in i staden. Nästa gång läser vi fortsättningen, säger Tobias Gard.

Det hörs protestrop.

– Vad kort det blev i dag, vi vill höra mer.

Dagens spel var ett av många som Tobias Gard använder sig av i läsundervisningen. Han har jobbat som skolbibliotekarie i Trollhättan sedan 2006.

– När jag började här fick jag utforma tjänsten själv. Jag hade ingen aning om vad jag skulle göra förutom att jag ville vara ute mycket i klasserna och få eleverna att gilla läsning och böcker, berättar Tobias Gard.

I början blev det mest bokprat och tips om nya böcker. Men han upplevde ofta att

"Bra jobbat, nu har vi öppnat porten och kan gå in i staden. Nästa gång läser vi fortsättningen"

eleverna inte läste böckerna han tipsat om. För att få upp läsningen la Tobias till högläsning och boksamtal i undervisningen, och då började eleverna komma till biblioteket för att låna böcker i samma serie eller av samma författare.

Men Tobias ville mer.

Snart satt han på sitt arbetsrum och klippte ut små figurer ur A4-ark. Av figurerna gjorde han små spel och använde i läsundervisningen, det blev en tidig form av spelifiering.

Några år senare kom ny teknik till skolorna. Smartboards installerades i varje klassrum och Tobias började göra spel på datorn istället.

– Jag har ingen spelbakgrund alls och kan inget om dataspel. Men jag har alltid velat utgå från vad eleverna tycker är roligt. Det ska vara kul att lära sig saker och då måste jag möta eleverna där de är och titta på deras intressen, och spel och interaktivitet är något de gillar. Det är eleverna som är min inspiration.

Sedan dess har det rullat på. Numera har Tobias Gard 20–25 spelifierade lässtunder varje vecka ute i klassrummen.

DEN STÖRSTA fördelen med spelifiering är att eleverna blivit mer engagerade, menar han.

– Att läsa högt slår nästan aldrig fel, men när det kommer till diskussionen efteråt får du kämpa mer, och då är spelifiering ett bra verktyg. Jag får i stort sett med mig alla elever med det här upplägget, säger Tobias Gard som tycker att spelifieringen fungerar bra upp till årskurs sex. När han har läsundervisning för de äldre eleverna blir det mest högläsning och boksamtal.

Han påpekar att det är viktigt att lektionerna upplevs kravlösa.

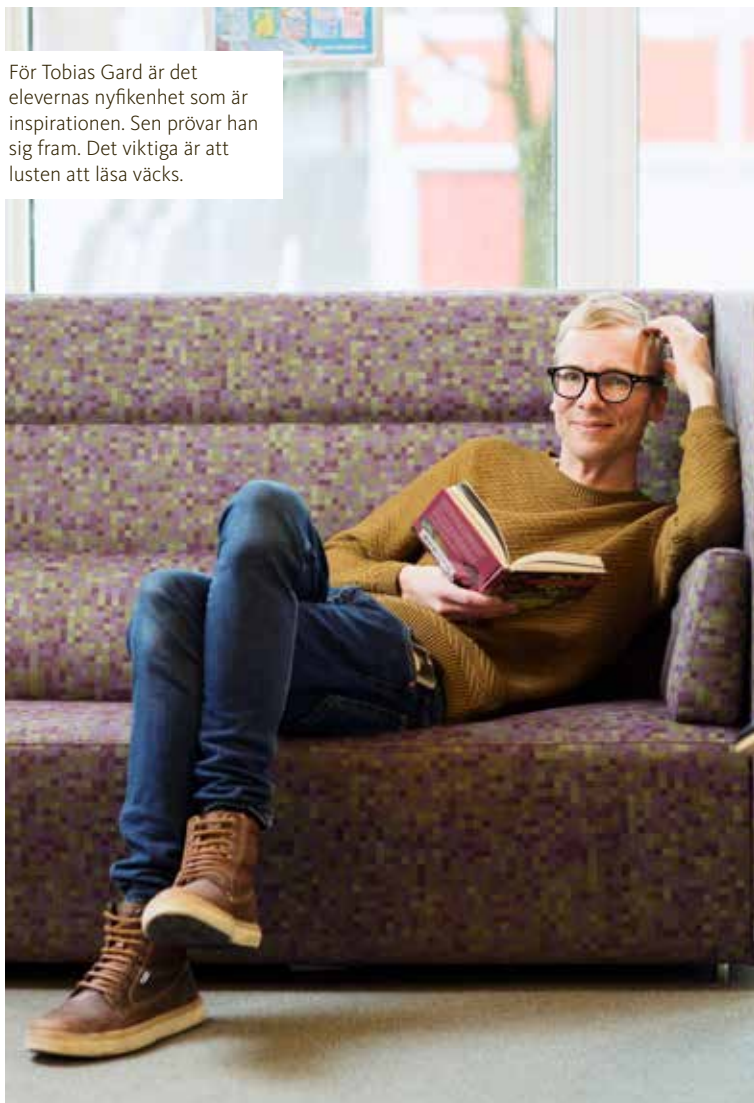
– Jag minns själv när jag var liten att det var väldigt mysigt med högläsning, men sen hade vi inget boksamtal utan fick fylla i frågor på ett papper. I mina lektioner vill jag att eleverna ska använda sig av sin fantasi, uttrycka sina åsikter och diskutera. Det finns inget rätt och fel, utan de får bara tänka fritt.

TOBIAS GARDS metoder har blivit uppmärksammade och han har haft flera föreläsningar om spelifiering. Vanligaste frågan från branschkollegor är hur tidskrävande upplägget är.

– Från början tog det en hel del tid, men nu går det ju på rutin och jag kan återanvända mycket material som jag gjort tidigare. Men bland det roligaste som finns är att läsa de nyaste böckerna, så jag gör några nya lektioner varje månad. Det tar ungefär 1–2 timmar per bok att göra en ny lektion.

”Man får våga för- och nackdelar med det här upplägget. Men jag är tacksam för att vi är ett integrerat folk- och skolbibliotek”

För Tobias Gard är det elevernas nyfikenhet som är inspirationen. Sen provar han sig fram. Det viktiga är att lusten att läsa väcks.

Det har aldrig varit några problem för Tobias att bli integrerad i skolundervisningen. Både ledning och lärare har varit positiva till att han är ute mycket i klassrummen.

Baksidan är att han inte har så mycket tid att följa med barnen och låna böcker på biblioteket.

– Man får våga för- och nackdelar med det här upplägget. Men jag är tacksam för att vi är ett integrerat folk- och skolbibliotek, det finns personal här som kan hjälpa eleverna att hitta böcker.

Han tipsar andra skolbibliotekarier att testa sig fram när det gäller spelifiering.

– Att använda sig av enkla klippdockor gör eleverna minst lika engagerade som att göra dataspel. Det är viktigast att hitta ett arbets-sätt som du själv tycker är roligt. Prova! Skulle du misslyckas är det inte hela världen, då är det bara att testa något annat. ■

Panelen:

Tre bonusbanor

Halland ersätter skrivarläger med speldesign och upptäcker nya sätt att berätta. Kävlinge lär sig nytt med hjälp av fritidsgårdar och kulturskola. Med aktiviteter kring spelen hittar biblioteken både besökare och samarbeten.

TEXT LOTTA REBERG

FOTO: ERIK BERG

Cinna Svensson,
utvecklare,
Regionbibliotek Halland

– Varje sommar under flera år har vi ordnat skrivarläger med författare som ledare. Men i fjol gjorde vi ett uppehåll och då började vi fundera i nya banor. I dag finns det ett så stort intresse för speldesign bland ungdomar. Så idén föddes att vi i stället skulle ha ett läger där man kan skapa och utveckla spel. Naturligtvis med berättandet i fokus. Det finns så många olika sätt att berätta på, verktygen är många fler och det är kul att vi även kan lära ut andra former än bara skrivandet.

Vi vänder oss till ungdomar mellan 15 och 19 år och lägret har vi på en folkhögskola med plats för 20 deltagare.

Det är lätt att koppla ihop ett spel-designläger med digitala spel men visar det sig att det finns ett intresse för att även skapa eller göra analoga spel så är vi öppna för det också. Det finns ju som sagt så många olika sätt att berätta en historia i dag.

FOTO: ERIK LEO

Omar Halawani,
biblioteksassistent,
Malmö stadsbibliotek

– Vi har arbetat med spel i flera år, allt från att hyra ut till att kunna spela på biblioteken. Vi ser massor av positiva saker, bland annat är det relationsskapande och öppnar nya möjligheter. Vi har både vanliga brädspele, tevespel och virtual reality. Om jag tar schack som ett exempel så behöver du inte tala samma språk som din motspelare. Det är spelreglerna som styr och de är lika överallt. Så är det med nästan alla spel. Du får kontakt med människor som du inte skulle prata med annars.

Vi anordnar också spelkvällar och turneringar ute på bibliotek och fritidsgårdar. Det gör att ungdomar som aldrig skulle ta sig utanför sin stadsdel möter ungdomar från andra kvarter.

Nu har vi även köpt en 360-kamera så att vi kan spela in filmer och redigera. Man kan göra sin egen film, en egen liten berättelse. Det finns så många sätt att uttrycka sig på och skapa dialog.

FOTO: KATJA LEHMAN

Åsa Liliefeldt,
biblioteksassistent,
Löddeköpinge bibliotek

– Vi vill nå ut till fler och då gärna gamers som inte direkt lockas av nya boktitlar. Vi bestämde oss därför för att prova ett spelevent i samarbete med kommunens fritidsgårdar och kulturskola. De har bättre koll på ungdomars spelande och e-sport än vad vi har.

Vårt event är öppet för deltagare från 11 år och uppåt. Det är ju inte bara ungdomar som spelar utan även vuxna. Vi inleder med ett föredrag av en spelande forskare på Institutionen för Kulturvetenskaper i Lund som ska berätta om datorspelande mammar och namngivning av avатарer som tydligen är en intressant och omsorgsfull process.

Just nu letar vi efter en häftig youtuber eller gamer som lockar den yngre publiken och det kommer också att finnas möjlighet att prova på att spela. Arrangemanget övergår efter hand i ett dygnslångt LAN på en av kommunens fritidsgårdar.

ENKÄTEN VISAR:

Biblioteken vill levla upp

Femtiofire procent av kommunerna vill jobba mer med spel, men många känner att de kan för lite. Andra hinder de tar upp i Biblioteksbladets enkät är höga kostnader, tekniska problem och tidsbrist.

TEXT ANNIKA PERSSON GRAFIK LOUISE BÅÅTH

Spel och spelande upptar en stor del av barns och ungas liv. Nästan varenda femteklassare spelar mobilspel och hälften av dem spelar varje dag. För teve- och datorspel är siffran något lägre, men sextio procent spelar minst en gång i veckan, enligt Myndigheten för kulturanalys undersökning *Barn och ungas kulturaktiviteter* från 2017.

72 procent av barnen i årskurs 5 uppger att de inte bara spelar utan också *tittar* på gaming. I barnens mediekonsumtion ligger kortfilm/videoklipp på första plats tätt följda av film och teve och på tredje plats musiklyssning. Men tätt efter det kommer gaming.

SAMTIDIGT SOM INTRESSET hos de unga är stort visar vår enkät att det bara är runt hälften av kommunerna som jobbar med spel på sina folkbibliotek. Men också att så många som 54 procent vill göra mer. Så vad är det som hindrar dem?

I Biblioteksbladets enkät ligger svaren "dyrt" och "låg kunskap på arbetsplatsen" i topp med 26 procent var. Nästan lika många

har svarat "annat" och kommentarerna tar upp svårigheter som tidsbrist, krångel med åldersgränser, att datorerna inte är tillräckligt starka eller konsolerna för många. En del tycker att tillgången hemma verkar räcka. Andra hade velat svara med fler alternativ. Meröppet nämns som ett hinder, då man inte vill ha för dyr utrustning i lokalerna.

Bland dem som gör program är det vanligt med lovaktiviteter eller särskilda speldagar. Minecraft är populärt att samlas kring, eller spelprogrammering med något av de enklare verktyg som finns, till exempel Scratch.

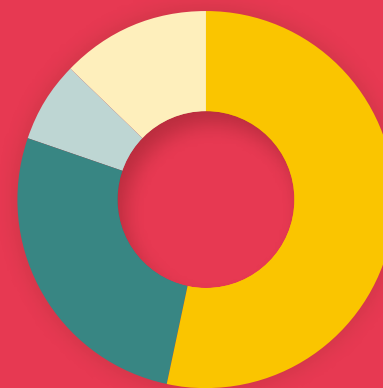
En enkättagare skriver att spelen hos dem varit ett sätt för personer med olika modersmål att kunna mötas.

FÖR BIBLIOTEKEN kan spelandet vara ett sätt att nå nya målgrupper. När Myndigheten för kulturanalys frågade femteklassarna varför de besöker bibliotek på sin fritid kom flickorna oftare för att läsa och låna böcker, pojkarna för att låna datorer, för att surfa och spela. Barn vars föräldrar har kortare utbildning använde också oftare datorer på biblioteket. ■

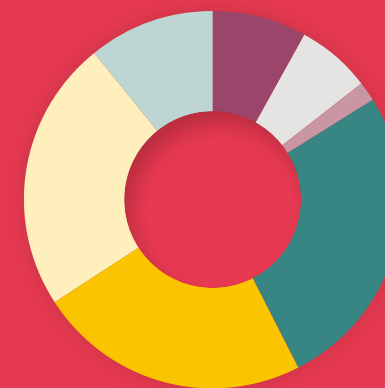
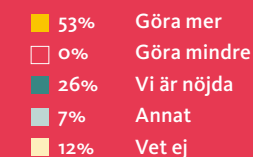
Erbjuder ni tillgång till digitala spel?

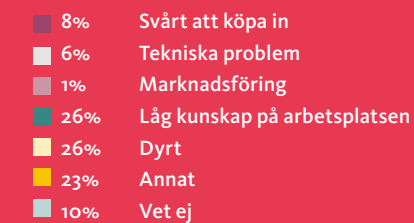
Har ni programverksamhet kring spel och spelkultur?

Är ni nöjda med den plats spelen får ta, eller skulle ni vilja ...

Vad finns det för svårigheter med att jobba med spel?

Enkäten har gått ut till 290 kommuners kultur- eller bibliotekschefer. 201 har svarat. Resultaten är avrundade till hela procenttal.

”Använd spelens logik”

Spelifiera läsfrämjandet och låt både digitala spel och brädspel ta plats på hyllorna. Spelutvecklaren och författaren Bobbi Augustine Sand tycker att biblioteken har mycket att lära av spelkulturen.

TEXT
JOHANNA KVARNSSELL
FOTO
PIXIE JOHAN ANDERSON

Bobbi A Sands bok *Växande världar* kom ut 2017 på BTJ förlag.

Bobbi Augustine Sand har en fot i spelvärlden och en i biblioteksvärlden. Framförallt jobbar hon som spelutvecklare i egna företaget Transcenders Media. Men hon har också skrivit böcker och arbetat som digital biblioteksutvecklare på Malmö stadsbibliotek.

Och hon tycker att spel förtjänar en mer framträdande plats på biblioteken. Men också att bibliotekarier behöver förstå vad spel är.

– Bibliotek är väldigt inriktade mot böcker, men film och musik har ju en plats. På samma sätt skulle spel kunna ha det. Man kan ha samtal kring spel, på samma sätt som man har samtal om böcker, men då behövs det mer kunskap om vad det är spelarna söker i spelen.

NU HAR HON skrivit boken *Växande världar*, om spel, spelkulturer och spelare i samtiden, som kom ut 2017. I den berättar hon mer om vad spel är och vad som gör spelandet så speciellt. Hon går igenom allt från kortspel till e-sport

”Det handlar om att använda tävlingsmomentet för att öka motivationen. Man skulle till exempel kunna använda det när det gäller läsfrämjande.”

och resonerar kring varför vi spelar. Men förklarar också hur man kan komma i gång med att göra sina egna spel.

– Spel är så otroligt brett, ett brädspel är väldigt annorlunda mot ett stort digitalt rollspel. Det som är gemensamt är att alla innehåller ett

motiveringssystem. Och att själva spelupplevelsen skapas i samarbetet mellan spelare och spelet. Som spelare kan man prova olika alternativ och testa sig fram. Det ger en frihet som kan vara väldigt engagerande.

Boken finns delvis till för att slå hål på myter om spel och spelare. Myter som kanske behöver krossas för att spel ska kunna få en mer framträdande plats i biblioteksvärlden.

Bobbi Augustine Sand är speldesigner och författare. Hon har jobbat med spel sedan 2006 och arbetat som utvecklare på Malmö stadsbibliotek.

– Jag tror att många som inte är vana vid spellkultur är lite rädda. Boken handlar om att minska den rädslan lite. Jag skulle vilja att spel ses som ett medium bland andra. Att man förstår att det går att lära sig hur det fungerar och att det inte behöver vara tekniskt krångligt.

Det motiveringssystem som finns i alla spel och som gör att spelet drivs framåt kan även användas utanför spelvärlden. Då kallas det spelifiering och kan vara ett bra sätt att öka motivationen för olika sorters uppgifter. Bobbi Augustine Sand tror att det finns potential att spelifiera olika delar av bibliotekens aktiviteter.

– Det handlar om att använda tävlingsmomentet för att öka motivationen. Man skulle till exempel kunna använda det när det gäller läsfrämjande. Kanske koppla det till bibliotekskortet och tjäna poäng.

Hon tänker också att biblioteken kan dra nytta av spelens logik för att skapa upplevelser.

Som att spelifiera en sagovandring i form av en skattjakt.

– Den skulle kunna bygga på världar och karaktärer som man känner igen från berättelser. Och till exempel innehålla att spelaren söker efter ledtrådar i bibliotekslokalerna och i böcker.

SEDAN FÖRRA årsskiftet är Bobbi Augustine Sand tillbaka i spelvärlden på heltid. Men hon är glad över att ha upptäckt allt det som biblioteken har att erbjuda. Framförallt ser hon biblioteken som en spännande plattform och samarbetspartner i olika projekt.

– Biblioteken har tillgång till en så otroligt bred målgrupp. När man sitter och jobbar med spelutveckling kommer man inte ut och träffar ett genomsnitt av människor särskilt ofta. Biblioteken är en spännande plats att testa olika saker på. ■

Bibliografisk service i nationell katalog

Är du med?

Läs om framtiden för din katalog:
www.btj.se/bs-nationell

BBL TESTAR

Vad tycker du att
vi ska testa?
Tipsa bbl@a4.se

VAD? Afternoon tea, om Jane Austen
VAR? Biblioteket i Vallentuna kulturhus
FÖR VEM? Alla

Brittisk testund i Vallentuna

På andra våningen i biblioteket i Vallentunas kulturhus har ett femtiotal åhörare slagit sig ner på lätt vadderade svarta stolar. Medelåldern är 70 plus och majoriteten av publiken består av kvinnor. Det är dags för Afternoon tea om författaren Jane Austen.

Publiken har varit ute i god tid och det är svårt att hitta plats för den som kommer strax innan den trekvartslånga stunden drar igång. Jag tränger mig ner längst bak med min tekopp. Biblioteket bjuder nämligen på Earl Grey-te, och det finns även småkakor. Inget märkvärdigt men en fin gest som skapar en mysig stämning.

Framför oss står Alexander Chamberlain som håller i eftermiddagens aktivitet som är ett samarrangemang mellan biblioteket och ABF. Han har hållit i liknande evenemang på folkbibliotek i många år.

Med brittisk accent tar Alexander Chamberlain med oss på en resa som har sin början år 1775 då Jane Austen föds i Hampshire. Vi får höra om uppväxten i den högre medelklassen och hur tufft det var att vara kvinna med författardrömmar på den här tiden. Jane Austen tvingades publicera anonymt samtidigt som familjen kämpade med ekonomin.

Alexander Chamberlain är kunnig i ämnet, han svarar på frågor och skapar en avslappnad stämning. Det gör att publiken är mycket engagerad, lyssnar uppmärksam och utbrister "oj, jaha" och "mhm" mellan varven.

TEXT STINA LOMAN
FOTO GETTY

Betyg

NYTTA

NÖJE

ANVÄNDAR-
VÄNLIGHET

TILLGÄNGLIGHET

Kommentar till betygen:

Inte särskilt mycket nytta, däremot användarvänligt, allt vi besökare behövde göra var att ta en kopp te och hitta en ledig stol. Tillgängligheten var på topp, ingen föränmälan krävdes och alla var välkomna.

Däremot är det en något för detaljerad berättelse han bjuder på. Jag har svårt att hänga med och tappar bort mig, teet ska ju hinna drickas och dessutom störs jag då och då av andra besökare som prasslar eller pratar bakom mig. Arrangemanget pågår nämligen mitt i biblioteket.

Dessutom hade jag önskat något mer inslag som gjorde att jag kom närmare Jane Austen. Kanske bilder på henne och familjemedlemmarna. Eller kopior ur originalutgåvor, eller varför inte en bild som visade hennes handstil. Men det är klart, jag kanske är ett barn av min tid som har svårt att sitta stilla och bara lyssna utan några ytterligare inslag.

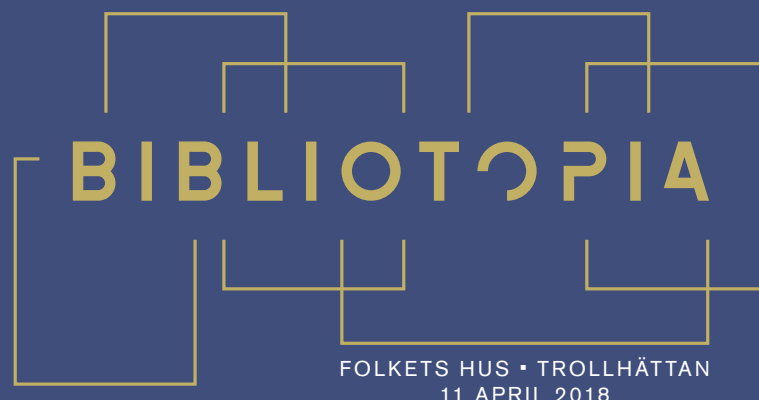
När jag gick från Vallentuna kulturhus var det med en mysig känsla i magen, även om eftermiddagen lämnade mig med fler frågetecken än svar. Vem var hon egentligen, en av den engelskspråkiga litteraturens mest klassiska författare som skrev dessa stora kärleksromaner? ■

Intresserad av biblioteksutveckling? Välkommen till Bibliotopia 2018.

Konferensen diskuterar bibliotekens framtida möjligheter och utmaningar. Genomförs på Folkets Hus i Trollhättan den 11 april. Arrangörer är Kultur i Väst och Trollhättans Stadsbibliotek.

Läs mer och anmäl dig:
kulturivast.se/bibliotopia

Tipsa Biblioteksbladet!

Händer det något nytt hos er? Vi vill veta vad, hur, när och varför.

Vänta inte! Skicka ett mejl till
bbl@a4.se

ANVÄND DIN YTTRANDE- FRIHET

Ta ställning för mänskliga rättigheter. Stöd Amnesty på **PG 90 00 72-0**. Det leder till förändring!
www.amnesty.se

NY MODELL

Vad bygger ni?
Tipsa bbl@a4.se

Ett fysiskt rum för digital närvaro

Med robotar, spelkonsoler och kraftfulla datorer vänder sig Helsingborgs Stadsbiblioteks digitala nysatsning till både nybörjare och mot digitala proffs. Med Digidel stärks också den digitala samverkan i staden.

TEXT JOHAN ERICHS GRAFIK HELSINGBORGS STAD

Genom det treåriga projektet Digidel tar Helsingborgs stadsbibliotek initiativ till att ytterligare lyfta det digitala medvetandet i Helsingborg, utsedd till Sveriges bästa IT-kommun 2015. Ambitionen är att på olika sätt presentera de möjligheter som öppnar sig genom digitalisering.

Satsningen är bred och vänder sig både till den helt datorovana pensionären och till digitalt drivna medieaktörer. Dessutom skapas en plattform där stadens olika förvaltningar kan utbyta erfarenhet, kunskap och tips om digitala möjligheter och lösningar.

– Förhoppningsvis kan vårt projekt bidra till kunskapsdelning och synergieffekter bland förvaltningar som kan leda till att de sparar pengar, berättar bibliotekschefen Catharina Isberg.

HÖSTEN 2017 sparkades projektet i gång. Stadens digitaliseringsavdelning och digitaliseringsdirektör är starka spelare i satsningen.

– Deras muskler när det gäller kompetens och resurser är nödvändiga för att vi ska kunna göra den breda satsning vi önskar, säger Josefin Andersson, utvecklare och strateg på biblioteket.

Alla oavsett förkunskaper ska på något sätt kunna medverka i projektet.

Utrymmet som ligger mitt i biblioteket är indelat i tre zoner: Kunskapsförmedling inom digitalisering riktad såväl mot nybörjare som mot digitalt vana användare. En plattform där stadens förvaltningar kan utbyta erfarenheter

Invigningen av Digidel hölls den 13 februari.

och kunskap inom digital hantering. Och så arbetsrum där intresserade kan arbeta tillsammans för att skapa och utveckla digitala projekt.

Samtliga zoner är utrustade med olika kraftfulla datorer, informationsskärmar (den största 82 tum), skrivare och 3D-skrivare.

DIGIDEL SKA OCKSÅ jobba uppsökande för att spåra grupper som inte hittat in i den digitala världen.

– Vi kommer att synas på träffpunkter för äldre, fritidsgårdar, köpcentra, evenemang, mässor med mera, säger Catharina Isberg.

Genom att komplettera ett basutbud med

Ritning
på nästa
sida!

NY MODELL

Vad bygger ni?
Tipsa bbl@a4.se

Roboten Nao kan prata, dansa, hälsa och svara.

olika specialinriktningar hoppas biblioteket kunna attrahera även de redan digitaliserings-frälsta.

Fysisk närvaro är ett begrepp som sällan kopplas ihop med digitalisering. Men ledningen för biblioteket ser det annorlunda.

– För oss är det värdefullt att skapa en fysisk digital plats för att stärka bibliotekets position som en plats för lärande. Vi vill också göra biblioteket strategiskt viktigt för stadens olika verksamheter, menar Catharina Isberg.

Projektet finansieras inom budgetramen.

– Vi har kartlagt våra interna digitala resurser som spretat på lite olika håll men nu koncentreras i en stark och fokuserad digital enhet.

När det gäller tekniken har stadens digitaliseringsavdelning bidragit en hel del.

– Men vi samarbetar även med andra inom kulturförvaltningen och stadens kommunikationsavdelning vilket skapar delaktighet och samverkan som säkert sprider intresse för projektet även bland andra förvaltningar, hoppas Catharina Isberg.

LEDNINGEN HAR medvetet satt tidspress på projektets utveckling.

– Detta är en satsning som ska förknippas med snabb förändringstakt och hög hastighet, en form av agil metodutveckling med krav på att vi är smidiga i både beslut och genomförande.

I ett sådant här projekt fungerar det inte

med långa planer och väldigt mätbara planer och strikt planering. Det handlar i stället om att stärka alla medarbetare för att få dem att känna att de har ett stort mandat till beslut i sitt uppdrag säger Catharina Isberg.

För att få lockande kött på de digitala benen så kommer Digidel att arrangera olika tema-aktiviteter.

– Först ut är Boende och Smarta Hem, där vi visar hur den digitala tekniken kan användas och underlätta i bostaden. Nästa tema blir Berättande. Inslag kan exempelvis bli hur man digitaliserar fotoalbum, publicering på nätet eller hur man bygger en storyline. Hälsa och Demokrati är andra teman som står på tur, berättar Josefin Andersson. Därutöver arrangeras olika prova på-aktiviteter.

– Man kan få se hur 3D-skrivare fungerar eller prova att jobba med 3D-pennor. Här finns PlaystationVR där besökaren kan gå in i VR-världen, möjlighet att jobba med ozobottar – små minirobotar som programmeras med hjälp av olika färgkoder och mycket, mycket annat, säger Josefin Andersson.

– Dessutom har vi vår robot Nao som kan programmeras för interaktion så att den kan prata, dansa, hälsa och svara. Tillåter vädret kommer vi också erbjuda möjlighet att flyga drönare.

Projektet Digidel (digital delaktighet), invigdes den 13 februari. ■

Ladda och lär

I nya Digidel kan Helsingborgsborna låna snabba datorer för filmredigering eller formgivning, men det går lika bra att bara slå sig ner för att ladda mobilen.

1. KRAFTFULLA DATORER FÖR TEXTFILMREDIGERING OCH DESIGN

Här kan besökarna använda program för filmredigering och designarbete, dessutom finns här allt inom biblioteket som har koppling till Digidels 3D-skrivare.

2. SKANNRAR

Besökarna kan skanna sina fotografier, diabilder, intyg med mera.

3. SITTHÖRNA MED IPADS OCH LADDARE FÖR EGEN UTRUSTNING

Laddningsstationer för ipads och mobiler. Ipads för besökare.

4. 84 TUMS DIGITALSKÄRM OCH TOUCHSCREEN

Här berättar biblioteket eller någon samarbetspartner om aktuella aktiviteter och genomför event. Det är också en informationsyta för Digidel och deras samarbetspartner och för mikroföreläsningar i samband med event.

5. FLEXIBLA STUDIEPLATSER

Sittplatser för studenter och andra med egna datorer som vill använda wifi. Arbetsplatserna är fällbara och kan ställas i olika kombinationer men även helt rullas undan.

6. HÖJ- OCH SÄNKBARA BORD MED DATORTILLGÅNG

Sittplatserna kan anpassas efter olika individuella fysiska förutsättningar.

7. INFODISK

Här finns personal att fråga om hjälp.

8. GREENSCREEN

Greenscreenstationen öppnas vid speciella tillfällen i samband med programaktiviteter eller utbildning.

9. DATORER OCH UTBILDNINGSMILJÖ

Här finns fler datorer för besökarna. Det finns även en trådlös projektor med duk.

10. SÖKDATOR OCH DIGIDELINFORMATION

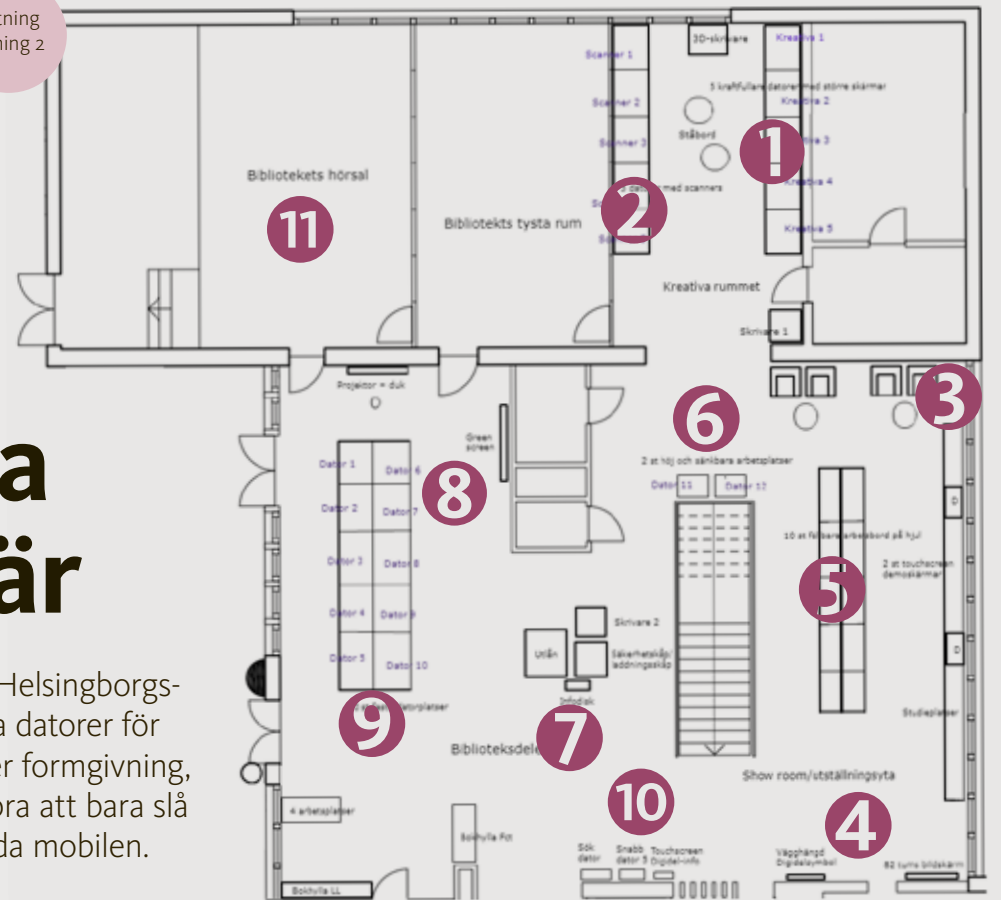
Touchscreen med information om Digidel, en sökdator med bibliotekets webbkatalog samt en snabbdator med gästinloggning.

11. HÖRSAL

Används vid större evenemang med koppling till Digidel.

Ritning våning 2

I alla datorer har användarna tillgång till Internet och Microsoft Office. Hela biblioteket har fritt wifi.

PORTRÄTT

Beate Eellend,
Kungliga
biblioteket

Forskning för alla

Kunskap är meningslös om den inte används. Det säger Kungliga bibliotekets expert på öppen tillgång, Beate Eellend. Just nu ligger vetenskapens stundande informationsrevolution på hennes bord.

Om åtta år ska alla vetenskapliga publikationer vara fritt tillgängliga. Det målet slog regeringen fast i forskningspropositionen 2016. Men det är ingen lätt uppgift.

De stora förlagen tjänar multum på att hålla vetenskapen instängd i prenumerationsbaserade tidskrifter. Det här skulle öppen tillgång råda bot på. Men förlagen tar numera inte bara betalt för prenumerationer, utan också för att sedan släppa materialet fritt.

– Från den här altruistiska viljan och tron att vi skulle utmana oligopolet, lyckades de största förlagen i stället hitta ett sätt att ta dubbelt betalt. Det är en väldigt lukrativ bransch, säger Beate Eellend.

HON LEDER KB:S uppdrag att samordna arbetet för att nå regeringens mål om öppen tillgång till vetenskapliga publikationer, open access. Fem utredningsgrupper är sedan slutet av 2017 i full gång med att knäcka de svåraste nötterna kring öppen tillgång. Det handlar bland annat om att hitta morötter för att motivera forskare att dela med sig av sina resultat. I dag gör de karriär genom att publicera sig i så prestigefyllda tidskrifter som möjligt.

TEXT JENNIE AQUILONIUS
FOTO YLVA SUNDGREN

Ju högre rankad tidskriften är, desto mer tycks förlaget kunna ta betalt av forskaren eller lärosätet.

Beate Eellend ser ut genom det stora fönstret i kaféet på åttonde våningen i Kungliga Biblioteket. Det är en blötsnögig dag därute. Stockholmarna hostar och nyser. Den ljusblå flaggan med texten "Sveriges nationalbibliotek" fladdrar i den lätta vinden, bryter av mot allt det grå.

– Viljan att nå ut finns hos forskarna, men det saknas incitament. Det är svårt att ändra eftersom forskarsamhället har byggt in sig i ett meriteringssystem som är beroende av de stora förlagen. Det är ett globalt belöningssystem som Sverige inte kan förändra på egen hand.

"Viljan att nå ut finns hos forskarna, men det saknas incitament."

BEATE EELLEND möter ett växande intresse och

förståelse för behovet av öppen tillgång. Hos rektorer, forskare och forskningsfinansiärer. Lärosätesbiblioteken är redan proffs och har drivit det mesta av utvecklingen, säger hon snabbt. Nästan alla som fick frågan att sitta med i utredningsgrupperna sa ja.

– Det är självklart att forskning ska vara öppet tillgänglig för alla som är intresserade. Det är fastslaget på hög nivå, av EU och

Beate Eellend

- **Ålder:** 46 år.
- **Bor:** Södermalm.
- **Familj:** Man och tre barn.

● **Gör på fritiden:** Umgås med familjen och gör så lite som möjligt, reser.

● **Läser:** Gärna biografier. Senast var det *Ett jävla solsken – En biografi om Ester Blenda Nordström* av Fatima Bremmer och *Hur jag lärde mig förstå världen* av Fanny Härgestam och Hans Rosling.

På jakt efter lösningar. Beate Eellend koordinerar de fem utredningsgrupper som söker svaren på den öppna tillgångens gåtor.

Fem grupper hos KB utreder framtidens öppna tillgång

1. Meriterings- och medeltilldelningssystemet kontra incitament för öppen tillgång

Hur kan forskare motiveras att publicera sina resultat så att alla kan fritt ta del av dem?

2. Finansiering av omställningen från ett prenumerationsbaserat till ett öppet tillgängligt publiceringssystem

Gruppen försöker lista ut hur pengarna ska flyttas från att betala

prenumerationer till att betala publikationer, alltså att forskarna betalar för att publicera sig i stället för att kunna läsa tidskrifterna.

3. Öppen tillgång till böcker

Hur kan även forskningsresultat som publiceras i böcker bli öppet tillgängligt?

4. Ekonomiskt och tekniskt stöd till tidskrifter som omvandlas till öppen tillgång

Vad behöver de nationella tidskrifter som vill vara med på OA-tåget?

5. Uppföljning av krav på öppen tillgång

Sedan årsskiftet fokuserar gruppen mycket på KB:s nya regeringsuppdrag att ta fram kriterier för att kunna bedöma om vetenskapliga publikationer uppfyller målet om omedelbar öppenhet.

andra världsorganisationer. Ingen vill heller fortsätta göda de stora internationella förlagen som gör stora vinster på forskarnas jobb.

EU VILL SE öppen tillgång till publikationer och forskningsdata till 2020. Unesco menar att öppen tillgång till vetenskaplig information spelar en grundläggande roll för att vi ska uppnå minst tio av FN:s 17 globala hållbarhetsmål.

– Unesco driver det här ur en demokratisk aspekt. Tillgång till fri information är en mänsklig rättighet. Det är det som är drivkraften för mig i det här arbetet, det är väl ingen mening med att producera viktig forskning om den inte används.

Men hur kan då forskare lockas till att dela med sig av sina resultat? Ja, till exempel genom att det blir meriterande att de kan visa att deras forskning når ut i och påverkar samhället. Eller att de samarbetar med andra utanför akademien. Det är två förslag i en rapport från Open Science Policy Platform, som ligger under EU-kommissionen.

– Jag tror att incitamenten kommer att kopplas mycket till *the societal impact*, alltså hur forskningen påverkar och samverkar med det omgivande samhället.

DET VAR EGENTLIGEN Östersjön som sköljde in Beate Eellend i vetenskapsvärlden. Eller närmare bestämt hur det blev för människor som bodde längs kusterna när området skulle avmilitariserars efter kalla kriget. På det ämnet doktorerade hon i etnologi 2013. Hon såg direkt till att avhandlingen blev öppet tillgänglig, utan att veta att det var det hon gjorde.

– Jag ville mest få ut den snabbt. För mig var det också viktigt att den kunskap jag producerade kunde användas.

Under forskarutbildningen fick Beate Eellend höra att det är tre personer som kommer att läsa avhandlingen: din handledare, din opponent och din mamma. Hon tryckte upp 200 exemplar, varav de flesta fortfarande ligger nedpackade i en kartong. Men den fria digitala versionen har laddats ner drygt 1 000 gånger.

Öppen tillgång är komplext. I januari skrev Beate Eellend ett öppet brev till rektorer, bibliotekschefer och finansierarnas generaldirektörer för att reda ut två vanliga missförstånd: att forskningens kvalitet skulle påverkas och att öppen tillgång skulle vara dyrare än dagens prenumerationssystem. Så är det inte.

– Det är ju inte säkert att folk har läst, men det är i alla fall fler som har sett den, jämfört med de 150 ex som ligger i min källare.

Efter disputationen blev hon forskningssekreterare på forskningsrådet Formas. Rådet kräver att all forskning som finansieras blir öppet tillgänglig. Beate Eellend minns en utlysning av medel för forskning om den stora skogsbranden i Västmanland. Boende i området hörde av sig och undrade hur de kunde delta.

– Jag berättade hur de kunde bli delaktiga, men också att vi hade open access-krav, att de skulle kunna ta del av allt som publicerades.

Jag har på flera sätt konkret känt på varför vi vill att forskningen inte ska vara inlåst.

En annan stor fråga är hur hela omställningen från ett prenumerationssystem till öppen tillgång ska finansieras. Men

pengarna finns redan, säger Beate Eellend – om alla lärosäten i världen säger upp sina prenumerationer. Det visar både KB:s egen studie och andra internationella rapporter.

– Men det fungerar bara om alla är med. Om bara ett land säger upp prenumerationerna blir deras forskare utestängda från forskningsresultat från andra länder.

Hon berättar att Tyskland just nu håller stånd mot förlaget Elsevier i förhandlingarna. Tyskarna kräver hundra procent OA utan prisökning – annars säger de upp prenumerationerna.

– Hittills under 2018 är det ett ganska stort

”Jag har på flera sätt konkret känt på varför vi vill att forskningen inte ska vara inlåst.”

Beate Eellend fascineras över hur stor omställningen till öppen vetenskap är. "Det måste ha känts ungefär så här när vi gick från bondesamhälle till industrisamhälle."

antal lärosäten vars forskare inte borde ha tillgång eftersom det inte finns något nytt avtal, men Elsevier har inte stängt av dem. Det är jätteintressant. De har bland annat lyft frågan så att det är högt uppsatta rektorer som förhandlar.

Beate Eellend skulle gärna se fler rektorer som engagerar sig i Sverige. Utvecklingen har till stor del drivits av forskningsbiblioteken, och ibland skulle de behöva tydligare mandat från ledningshåll. Samtidigt märker hon av en enad front på hög nivå även i Sverige. Bibsam-konsortiet samarbetar till exempel med Vetenskapsrådet och Utbildningsdepartementet i sina förhandlingar med Elsevier och Springer.

Sverige tog ett litet steg 2016 för att få koll på kostnaderna med piloten Open APC Sweden. Där försöker KB tillsammans med lärosätena ta reda på vad avgifterna för öppen tillgång egentligen kostar. Något som fortfarande är svårt att få grepp om.

– Nu vill regeringen också veta det här. Det syns i vårt regleringsbrev för 2018, KB

ska sammanställa de totala kostnaderna för vetenskaplig publicering.

Beate Eellend sitter med i flera europeiska OA-grupper. En av dem ingår i Liber, *Association of European research libraries*, och har tagit fram fem principer som biblioteken kan använda i förhandlingarna med förlagen.

SAMORDNINGSROLLEN har också fått Beate Eellend att vidga blicken. Tidigare har öppen tillgång mest varit en fråga för forskningsbiblioteken. Hon berättar att sjukhusbiblioteken märker av att läkare och vårdpersonal inte har tillgång till forskningsresultat som kan vara viktiga för verksamheten. Rektorer och beslutsfattare inom skolan befinner sig i samma situation. Öppen tillgång påverkar både skolelevers inlärning och vuxnas möjligheter till livslångt lärande. Här spelar skol- och folkbiblioteken en viktig roll.

– Biblioteken är en arena där vetenskap och samhälle möts. Några folkbibliotek deltar till exempel i Forskarfredag, som arrangeras av Vetenskap och allmänhet, där forskare berättar om sitt arbete. Det är ett sätt att bidra till demokratiseringen av forskningen.

FÖRE SOMMAREN ska KB:s fem utredningsgrupper samlas för halvtidsavstämning och gemensamma workshops. Och under hösten är det dags att börja skriva rekommendationer för hur Sverige ska ta sig förbi hindren. I framtiden hoppas Beate Eellend på en nationell strategi för öppen vetenskap – inte bara för öppna publikationer och data, utan också för medborgarforskning, öppna lärresurser och öppen källkod.

– Digitaliseringskommissionen varnar för att lärosätena måste få mer nationellt stöd om de ska klara den digitala omställningen.

Kommer vi att nå målet om öppen tillgång 2026?

– Antalet öppet tillgängliga publikationer ökar. Men jag vet inte om årtalet är det viktigaste. Jag är mer intresserad av att nå delmålen. Det känns viktigt att göra något bra av utredningsarbetet. Det som betyder mest är att människor i sin yrkesroll känner att de kan fatta beslut som är grundade i forskning. ■

"Biblioteken är en arena där vetenskap och samhälle möts."

ANNONS

Unique Library Furniture
www.lustrum.com

Med 20 olika kombinationer av färg och material som standard är våra boktråg unika. Finns i såväl enkel- som dubbelsidigt utförande.

Kontakta din återförsäljare för mer information om Lustrums Littbus system.

Littbus. Design Börge Lindau

HYLLTEKNIK || **LUST RUM**

Läsguldet®

TILLGÄNGLIG LÄSNING FÖR ALLA

Läsguldet – nytt pris!

Priset uppmärksammar personer, organisationer eller institutioner som skapar möjlighet för personer med läsnedsättning eller med nedsatt läsförmåga att läsa på sina villkor. Läs mer och nominera på mtm.se

MYNDIGHETEN FÖR
TILLGÄNGLIGA MEDIER

Bästa bibliotekarie,

Hur vi än försöker lyckas vi inte få till ett kortfattat budskap om hur enkelt och bra det är för biblioteken att handla på Bokbörsern. Men så här ligger det till: De flesta svenska titlar som legat på bokhandelsdiskarna någon gång under de senaste hundra åren finns att köpa hos oss. Alla köp sker mot faktura, och behöver du pappersfaktura till särskild fakturaadress är det inget problem!

bokborsen.se

BOKBÖRSEN

Fri läsning för alla norrmän

I Norge får biblioteksanvändarna nu fri digital tillgång till nästan hela den norska litteraturskatten. Mer än 250 000 titlar. Nasjonalbibliotekets chef Aslak Sira Myhre säger att tillgången är ett redskap, men också att nu börjar arbetet med att använda det.

NU LANSERAS en ny modell för utlån av e-böcker på de norska folkbiblioteken. I princip får alla landets biblioteksanvändare, ett par miljoner personer, tillgång till alla e-böcker som givits ut i Norge. Biblioteken betalar en liten summa till förlag och författare för varje utlån och bestämmer själv hur många "exemplar" av varje e-bok de vill ställa till sina låntagares förfogande. Tillsammans med inköpsordningen till Kulturrådet som säkerställer att alla bibliotek får både fysiska och digitala böcker gratis från staten ger den nya ordningen norska läsare god och gratis tillgång till den norska digitala litteraturen.

För några veckor sedan blev vi på Nasjonalbiblioteket färdiga med den första delen av vårt stora digitaliseringsprojekt. 250 000 böcker utgivna före år 2000 är digitaliserade och tillgängliggjorda för sök och läsning för alla i Norge genom ett unikt avtal mellan rättighetsinnehavare och Nasjonalbiblioteket, där vi för en årlig summa om 2,50 kronor per invånare kan ge alla tillgång till vår skrivna kulturhistoria.

Det här är två delar av ett större projekt, en strategi där Nasjonalbiblioteket tar sikte

TEXT ASLAK SIRA MYHRE,
ÖVERSÄTTNING
ANNIKA PERSSON
FÖRST PUBLICERAD I
NORSKA DAGSAVISEN
DEN 15 FEBRUARI 2018.
TEXTEN ÄR NÅGOT
KORTAD.

FOTO: NASJONALBIBLIOTEKET

på att digitalisera hela vår samling, alla norska tidningar, all teve och radio, all film, all musik, alla böcker och en mängd affischer, små utskrifter och foton. Detta för att göra det tillgängligt för användarna nu och i framtiden. I en värld där allt från matvaror och nyheter, till samtal eller kunskapskällor finns på nätet måste också litteraturen och kulturarvet finnas där. Det är en förutsättning för att all den kunskap som finns hos institutioner som Nationalbiblioteket ska vara relevant.

MEN I MOTSAT till vad man skulle tro om man följer diskussionerna om digitalisering i medierna och i politiken är det inte mer än så. Digitalisering framställs ibland som något magiskt i sig, som om allt förändras i det ögonblick det blir digitalt. Det stämmer inte. Tvärtom tyder det mesta på att även om man förändrar teknologin så påverkas varken människorna eller samhället i grunden av det. På saker illustrerar detta så bra som användandet av bibliotek och kunskap.

Biblioteksstatistiken visar att av de omkring

17 miljoner utlån som görs varje år är bara en halv miljon e-bokslån. Nätresurser som Wikipedia, Store norske leksikon och inte minst Google övertar mer och mer av den kunskapssökning vi förut gjorde i uppslagsverk från landets folkbibliotek. Men fortfarande föredrar de flesta att läsa skönlitteratur och sakprosa på papper. Särskilt barn, som läser och lånar mer böcker än förr och visar litet eller inget intresse för digital läsning.

Erfarenheterna från e-böckerna borde inte vara överraskande. Till skillnad från med film och musik, som vi redan använde digitalt när Spotify och Netflix dök upp, var bokläsning en analog process. Vi ser detsamma i utvecklingen av tidningarna och tidskrifterna, där nyheterna blir digitala medan tidningar som erbjuder fördjupning, långläsning och analys behåller sin pappersform.

Men viktigare än detta är vad teknologin inte gör. Den förmedlar inte innehållet. Att vi digitaliserar kulturarvet och kunskapen betyder inte att folk kommer att uppsöka dessa.

"Den digitala offentligheten ger oss tillgång till något som är långt mer lockande än historien, nämligen ögonblicket"

ILLUSTRATION: GETTY

Tvärtom. För den digitala offentligheten ger oss tillgång till något som är mer lockande än historien, nämligen ögonblicket. De sociala mediernas enorma dragningskraft ligger i detta. Att vi får tillgång till nuet, på samma sätt som nättidningarnas uppdateringshysteri ger oss en känsla av att det är något avgörande som sker just i det här ögonblicket. Men att vi har tillgång till mer kunskap i våra mobiler än världens professorer förr hade under en livstid, betyder inte att vi använder den.

ATT VI DIGITALISERAR vår kultur och samlade kunskap är en förutsättning för såväl demokrati som bildning, men precis som tidigare behöver vi förmedling av kulturarvet för att folk ska ta det i bruk. I en tid med oändlig valfrihet behöver vi systematisk förmedling mer än någonsin; NRK:s sändningar eller regionaltidningarnas spalter når inte längre alla oavsett om de vill det eller inte. Vi behöver folkbildning. Och i motsats till den plattform där kunskapen lagras byter folkbildningen inte form. Vi kan inte skapa en app som tar på sig läsfrämjandet eller litteraturförmedlingen till barn och unga, eller som ser till att folk hittar de böcker som kan ge dem de bästa läsupplevelserna. Appar är utmärkte för att lösa problem vi vet om, uppgifter vi behöver utföra, omedelbara behov. Men de fungerar inte om vi själva inte vet att vi behöver det de levererar. Och det är det som är poängen med folkbildning. Det är att ge folk mer än de vet att de behöver, för att samhället blir bättre ju mer folk läser, kan och vet.

NORGES INVÅNARE har fått tillgång till fler böcker digitalt än något annat folk i världen. Under de närmsta åren kommer alla tidningar som någonsin givits ut i Norge att göras digitalt tillgängliga, vi har redan tillgängliggjort över 1,5 miljoner. Men allt detta är bara redskap. Om vi ska ha någon nytta av dem behöver vi mer än något annat framtidens folkbildare. Dessa är inte digitala utan fysiska personer, många av dem anställda i norska bibliotek. För framtidens folkbildning är inte annorlunda än gamla tiders. Den kommer fortfarande att bero av institutioner, organisationer och personer som förmedlar den till andra med insikt, lust och glädje. Och främst av dessa står biblioteken. ■

Satsar på samiska

Biblioteket i Arvidsjaur ville göra något för att stärka det samiska språket. Det blev flera saker. Samisk temavecka, en ny Sápmiavdelning och samisk släktforskning. Hela våren pågår det samiska språkcaféet *Giella-café* som ska vara ett tryggt rum att tala ett språk som tystats.

Att inte fler pratar samiska har med våra historiska ärr att göra. Förr i tiden var det förbjudet att prata samiska i skolan. Så en hel generation har gått miste om chansen att upprätthålla sitt eget språk och inte heller kunnat föra det vidare till nästa generation, säger Tina Boström som är biblioteksassistent i Arvidsjaur.

Biblioteket här ville göra något för att stärka både den samiska stoltheten och användningen av språket och tillsammans med en samisk koordinator genomförde de i januari en samisk vecka som också blev start för ett längre åtagande. Bland annat startade *Giella-café*, ett samiskt språkcafé där deltagarna ska kunna komma över tröskeln att våga prata samiska med varandra, även om deras samiska är knagglig.

– Tyvärr är den ofta det, säger Tina Boström. Men det är stor skillnad i inställning. I dag är de unga nyfikna och stolta över sitt ursprung.

Av de 80 000 samer som finns i Sápmi (eller Sameland) bor cirka 20 000 i Sverige. Hur många av dem talar samiska?

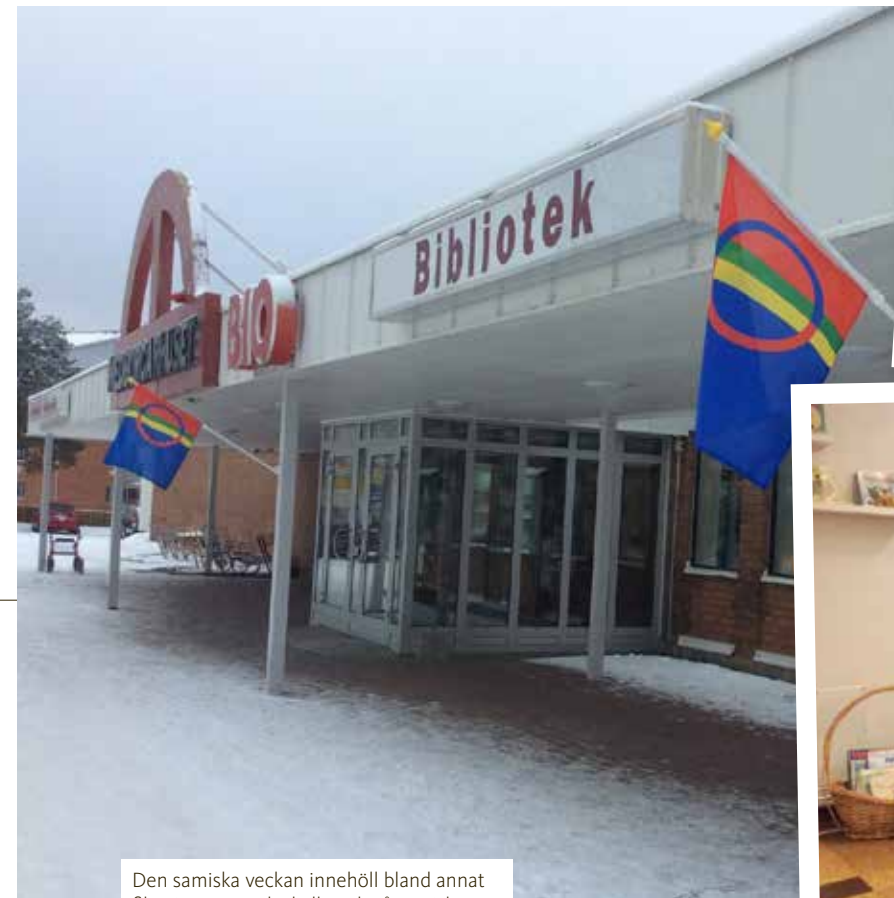
– Det finns ingen exakt siffra för dem som bor i Sverige. Men av de 80 000 är det ungefär 20 000 som kan tala samiska. Det får inte bli ett språk som faller i glömska, säger Tina Boström.

Avsparken för Giellacafé var föreläsningen Språkspärrar med Sylvia Sparrock från Sametingets språkcentrum. Vad menas med språkspärrar?

TEXT
LOTTA REBERG
FOTO
MARIANN LÖRSTRAND
KRISTINA SANDSTRÖM

– Det handlar om hur man ska våga prata samiska. Det är ett rätt svårt språk att erövra, eftersom det tillhör en helt annan språkstam än svenskan. Dessutom talas det fem olika dialekter eller varieteter inom samiskan i Sverige. I Arvidsjaur är umesamiska den traditionella dialekten. Men jag är från Jokkmokk så mina varieteter är nordsamiska och lulesamiska. Vi förstår varandra i alla fall, man kan jämföra det med hur danska, norska och svenska förhåller sig till varandra. Och Giellacafé ska vara ett tryggt rum att prata i oavsett förkunskaper.

Giellacafé är bara en av flera punkter i projektet *Biejviej* som betyder ”dagarna” på umesamiska och är samlingsnamnet för aktiviteterna under den samiska veckan i januari. Projektet startade biblioteket redan för två år sedan tillsammans med en samisk koordinator. Men då i mindre skala, i år var aktiviteterna fler och större.

Den samiska veckan innehöll bland annat filmvisningar och skolbesök på samiska. Biblioteket i Arvidsjaur fortsätter under våren med släktforskning och språkcafé.

Samiska språk

- I Sverige talas nordsamiska, lulesamiska, pitesamiska, sydsamiska och umesamiska. Gränserna mellan varieteterna förändras gradvis.
- 15 000–17 000 av alla samer talar nordsamiska, Cirka 5 000 av dem bor i Sverige.
- I början av 1900-talet tvångsförflyttades nordsamer till lulesamiska och sydsamiska områden. I dag är språkgränserna mer teoretiska eftersom vi flyttar mer.

Källa: www.samer.se

5 Bibliotekslagen säger att biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken.

Vad har ni gjort mer under *Biejviej*?

– Vi har bland annat tagit emot skolklasser. Årskurs tre har fått en övergripande information om samer av mig och den samiska koordinatören, medan årskurs sex ville ha ett mer djupgående tema om den samiska kulturen. Så de har fått ta del av hur renkötseln fungerar.

Så har vi haft invigning och visning av vår nya Sápmiavdelning med samiska seniorer. Sedan visades *Mumintrollet* på nordsamiska på bio i Medborgarhuset. Det var också en radiobio om Anna-Maria Blind, den första sameten på Dramaten. Man kunde även se en utställning om Karin Stenberg som var en pionjär inom den samiska föreningsrörelsen. Och så har vi hängt upp konst av samiska barn. **Några av era programpunkter fortsätter under våren. Vilka är det?**

– Förutom Giellacafé så har vi startat en samisk släktforskningscirkel i samarbete med en samisk koordinator och Arvidsjaurssameförening och Arvidsjaurssläktforskarförening. Tillsammans med erfarna släktforskare får man en gång i veckan söka sina samiska

rötter. Och det är fler än man tror som har det.

Hur har ni finansierat aktiviteterna?

– Vi talade om det häromdagen och det har faktiskt inte gått på mer än 10 000 kronor. Den stora kostnaden har varit affischer.

Vad har varit bra och vad har varit dåligt? Vilka erfarenheter tar ni med er till nästa år?

– Det mest positiva är det stora intresset som finns. Att det är så många som vill veta mer om samer och som vill komma över språkspärrarna. När jag funderar över framtiden tänker jag på min lilla dotter. Hon kommer att få lära sig mer om den samiska kulturen än vad tidigare generationer har fått. Men det som skrämmer mig är omvärldens okunskap, jag hoppas att min dotter och jämnåriga inte kommer att möta den okunskapen ute i samhället. Där har biblioteken en viktig roll – i att lyfta fram de nationella minoriteterna. Det vi har lärt oss efter årets *Biejviej* är att vi ska ta in fler aktörer. Och vi har redan fått förfrågningar. Nu när vi arbetade fram årets program var vi bara tre personer. Min chef, den samiska koordinatören och jag. Vi behöver vara fler. ■

Svagt intresse för fanfiction

Trots att många bibliotekarier på folkbiblioteken känner till fanfiction så är aktiviteterna få. Det visar fanfictionförfattaren och bibliotekarien Kee Lundqvists masteruppsats om genrens framtid på biblioteken.

TEXT STINA LOMAN
ILLUSTRATION GETTY

Kee Lundqvist.
FOTO: PRIVAT

Fanfiction innebär att någon skriver eller läser en historia utifrån ett redan existerande verk. Berättelserna kan vara långa eller korta och publiceras oftast på nätforum. En del berättelser är helt fristående från originalverket medan andra bygger vidare på händelser i böckerna.

Fenomenet är inte nytt men har under de senaste decennierna och med internets genombrott blivit allt mer känt.

I masteruppsatsen "Fanfiction och folkbibliotek – Föreställningar, förutsättningar och framtiden" har Kee Lundqvist undersökt hur folkbibliotek jobbar med fanfiction, samt tittat på hur bibliotekarier och fanfictionläsare ser på genrens funktion och eventuella plats på biblioteken.

Studien är kvalitativ och bygger på 25 längre intervjuer med bibliotekarier och fanfictionläsare, samt enkäter med 104 bibliotekarier, varav 15 svarade på en längre enkät.

MAJORITETEN av bibliotekarierna, 89 av 104, kände till begreppet fanfiction, men bara två läste eller skrev själva. De flesta beskrev genren som en sorts utökad läsning, där du dröjer dig kvar i ett originalverk genom att läsa eller skriva fanfiction om det.

– Samtidigt var majoriteten positiv till att jobba mer med fanfiction, även om de inte

visste hur de skulle gå tillväga, säger Kee Lundqvist som själv skrivit och läst fanfiction i många år och tidigare gjort en masteruppsats i kulturanthropologi i ämnet.

AV DE FÅ aktiviteter som ordnats på bibliotek fokuserade alla på skrivande i olika former. Vanligast var att ha skriparverkstäder där användarna gjorde egna fortsättningar på exempelvis Harry Potter.

– Att de har ett så ensidigt fokus är synd eftersom det är många som bara läser fanfiction utan att själva skriva eller läser fanfiction om originalberättelser man inte är ett fan av. Det är också vanligt att bibliotekarier tänker

sig fanfiction som enbart ett ungdomsfenomen, vilket inte stämmer, även om åldern på författare och skribenter brukar variera beroende på vilken typ av fanfiction-genre det är.

Kee Lundqvist, som själv skrivit allra mest om *Star Wars* och *Sherlock* och till vardags jobbar som bibliotekarie på Sävjabiblioteket

i Uppsala, vill se en attitydförändring. Hon menar att det skulle bli fler fanfiction-aktiviteter på biblioteken om fler bibliotekarier hade bättre kännedom om fenomenet.

– Generellt ser jag gärna att fler har aktiviteter som inte enbart fokuserar på fanfiction som skrivande. Exempelvis kan man ha läsecirklar med genrespecifika teman eller

temakvällar och fanfictiontips på bibblan. Men om du ska syssla med skrivande så är till exempel skrivarcirklar bra där användarna får jobba med sina egna texter snarare än färdiga övningar. Det är också många inom fanfiction som har en önskan om att träffa andra som skriver och läser. Här skulle biblioteken kunna bli en bra knutpunkt.

MEN ÄR FANFICTION något som faller inom ramen för bibliotekens uppdrag? I studien svarade nästan alla bibliotekarier ja, om behovet finns. Hur pass vanligt det är med fanfiction är däremot svårt att svara på eftersom det saknas kvantitativa undersökningar. En intervjuad ungdomsbibliotekarie påpekar dock att många unga gått från att läsa vanliga böcker till fanfiction.

Många bibliotekarier i studien kände även en osäkerhet kring juridiken. Fanfiction är något av en gråzon när det gäller upphovsrätt. Frågan är hur biblioteken som en offentlig institution bör hantera det här. Kan de exempelvis lägga upp länkar till fanfiction-forum på bibliotekets hemsida som tips på vidareläsning?

– Det kan jag inte uttala mig om, men det är något att fundera över och diskutera med kommunjuristen, säger Kee Lundqvist.

En annan sak som skapade osäkerhet var den moraliska aspekten, det är nämligen inte ovanligt att fanfiction innehåller explicita sexscener och mycket mörka teman. Men det är något som varje bibliotek måste ta ställning till, menar Kee Lundqvist. ■

"Vi behöver bli bättre på skrivfrämjande"

Över 250 boktips, flera skrivövningar och tips på skrivfrämjande aktiviteter. Bibliotekarien Sebastian Lönnlövs nya bok är här. Hans mål? Att biblioteken ska jobba mer med skrivfrämjande aktiviteter.

Sebastian Lönnlöv tillbringade hela förra sommaren på olika bibliotek för att ta sig igenom beståndet av skrivböcker. Nu har han sammanställt de bästa 250 böckerna i sin nya bok *Skrivet om skrivande – Skrivfrämjande böcker, övningar och aktiviteter* (BTJ Förlag) som släpptes i februari.

– Det finns så oerhört många böcker om skrivande och genren exploderar mer för varje år, så jag ville göra en guide. Jag beskriver för- och nackdelar med varje bok och rekommenderar även vilken målgrupp den bör användas till, säger Sebastian Lönnlöv som är skolbibliotekarie på Nacka gymnasium.

I boken finns också ett parti med skrivövningar och elva intervjuer med bibliotekarier och lärare som delar med sig av hur de arbetar med att uppmuntra och utveckla skrivandet bland unga. Även för vuxna finns skrivövningar och exempel på arbetssätt.

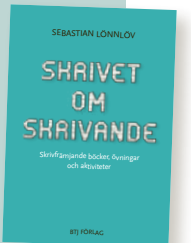
Tanken med boken är att bibliotekarier ska bli bättre på att inte bara främja läsande utan också skrivande.

– Skrivfrämjandet borde vara lika självklart för biblioteken som läsfrämjandet. Det finns bibliotek och bibliotekarier som jobbar väldigt bra med skrivande, men det går att göra mycket mer och lära sig av de goda exemplen, säger Sebastian Lönnlöv och fortsätter:

– Kreativitet är något som betonas i många av bibliotekens måldokument, så det här är en viktig aspekt. Vi ska inte bara erbjuda böcker med färdiga berättelser, utan vi kan också bidra till att det skapas nya berättelser.

Sebastian Lönnlöv har tidigare skrivit två böcker, *HBTQ – Böcker bortom normen* (BTJ Förlag) och *Varje dag är en vårdskandal: reportage från vård och vanvård* (Albert Bonniers förlag). Han är även litteraturkritiker på Svenska Dagbladet och driver bloggen *Tekoppens tankar* där han bland annat delar med sig av boktips. ■

TEXT STINA LOMAN

PROVLÄS!

På biblioteksbladet.se kan du både provläsa och vinna en bok. Skynda!

Släpp nostalgin och blicka framåt!

Den sega och stilla-
stående processen
kring Stockholms
stadsbiblioteks
renovering kan ses
som en metafor för
en insomnad politik och brist på idéer
ur såväl bibliotekspolitisk synvinkel
som samhällsplanering och gestaltad
miljö.

ASPLUNDHUSET har ett värde i sig, arki-
tekturen är banbrytande och skapad
för en progressiv och nyskapande
verksamhet. Mannen, Gunnar Asp-
lund, gestaltade de radikala idéerna
kring bildning åt alla i en med tiden
allt mer symboladdad byggnad.

Vad som utanför biblioteksvärld-
den är mindre känt är att bakom
idén med folkbibliotek där alla
själva kunde hämta en bok di-
rekt från hyllan stod en kvinna
– Valfrid Palmgren. Valfrid
Palmgren var aktiv i högerpar-
tiet Allmänna valmansförbun-

Karin Linder
Generalsekreterare,
Svensk biblioteks­förening

det och hämtade till stor del tankarna
kring folkbibliotek för alla från USA.

I DAG SER omvärlden annorlunda ut
än för 100 år sedan. Sedan 1990-talet
lever vi i ett informationssamhälle.
Teknikutvecklingen medför omväl-
vande förändringar. För bibliotekens
del handlar det inte enbart om vilka
medier och vilken teknik som ska
ingå i beståndet. Det handlar om att
möta de nya behov som uppstår i ett
föränderligt samhälle. Vilka gemen-
samma utmaningar är det vi behöver
finna lösningar till? Hur rustar vi oss
bäst för förändring? Ett exempel är
medie- och informationskunnighet
för alla invånare.

Statistik visar också att invånares
behov av biblioteket som gemensam
öppen mötesplats ökat de senaste
åren. Valfrid Palmgrens grundlägg-
ande tankar om att jämlika villkor och
allas tillgång till kunskap och littera-
tur gynnar oss alla, kan alltså utökas
till att det också krävs likvärdig
medie- och informationskunnighet
för ett jämlikt samhälle och lokaler
anpassade efter behoven.

BIBLIOTEKSVERKSAMHET måste helt
enkelt utgå från individens behov och
lokalsamhällets förutsättningar, inte
från dagens fysiska biblioteksrum och
dess arkitektoniska begränsningar.
Bibliotekens verksamhet har spelat en
stark demokratisk och bildande roll
under hundra år. Nu är det dags att ta
Valfrids arv vidare och under valåret
2018 diskutera hur biblioteken även
framöver kan rusta människor för
att kunna vara fullt ut delaktiga i det
demokratiska samhället. ■

Våga visa kvaliteten i verksamheten

Hur mäts kvalitet i en
folkbiblioteksverksamhet?
En metod som de
senaste åren provats
och nu etablerats i sex
Stockholmskommuner är
”Våga visa bibliotek”.

TEXT: MATILDA ANDRÉASSON GURENIUS
FOTO: KRISTIN ANDERSSON

Våga visa bibliotek är
en metod för att utvär-
dera verksamheten på
folkbibliotek genom
observationer och
rapportering. Ursprungligen använ-
des metoden inom Kulturskolan, och
sedan har idén spridits till biblioteken.
Metoden används hittills i sex
Stockholmskommuner, bland annat
Sundbyberg där Margareta Engstrand
är bibliotekschef.

– Vi rapporterar in enormt mycket
data till KB varje år, och på de flesta
bibliotek görs också brukarundersök-
ningar. Men statistik säger inte allt om
kvalitet, och de som deltar i brukar-
undersökningar som sker på bibliote-
ken kommer till oss för att de redan är
nöjda med verksamheten. Våga visa
är ett sätt att verkligen mäta kvalite-
ten på det vi gör. Vi ser om vi når rätt
personer, och prioriterar det vi säger i
våra styrdokument att vi ska prioritera,
berättar Margareta Engstrand.

METODEN GÅR kortfattat ut på att
deltagarna ”byter bibliotek” med
varandra, och agerar observatör på ett
bibliotek i en av de andra deltagande
kommunerna under en vecka.
Personal med erfarenhet av metoden

från Kulturskolan håller i utbild-
ning av observatörerna. Under 2017
genomfördes två omgångar obser-
vationer, och de sista rapporterna
presenterades i december.

Att ta emot kritik på sitt arbete från
andra bibliotekarier har fungerat bra.

– Jag tror att det är enklare när det
är en kollega än en chef, en brukare
eller politiker. Det finns en annan
legitimitet i det – ”det här är en person
som har samma utgångspunkt som
jag”. Ofta vet man också ungefär
vilka delar det kommer att komma
synpunkter på. Och vi får ju också de
positiva delarna bekräftade, säger
Margareta.

I SUNDBYBERG skriver man på en ny
biblioteksplan där åtgärdsförslagen
från Våga visa kommer att finnas med.

För den som är intresserad av
metoden och vill veta mer eller starta
upp verksamhet i sin egen kommun
rekommenderar Margareta att ta

kontakt med sitt region- eller läns-
bibliotek. Intresserade i Stockholms
län kan ta kontakt med Margareta
Engstrand, Sundbybergs bibliotek. ■

Om Våga visa bibliotek

Deltagande kommuner är Ekerö,
Järfälla, Sundbyberg, Upplands
Väsby, Vallentuna och Värmdö.
De första utvärderingarna gjordes
2015.

Metoden utgår från användarens
upplevelse av det specifika biblio-
teket, med bibliotekslagen som
utgångspunkt. I observationerna
beskrivs och bedöms ett biblioteks
arbete och resultat inom följande
målområden:

- Normer och värden
- Verksamhet
- Kommunikation
- Samverkan

AKTUELLT FRÅN FÖRENINGEN

HAR DU TIPS på något du vill att andra medlemmar ska ta del av? Mejla Matilda Andréasson Gurenus, webbredaktör: matilda.andreasson@svbib.se

Boken kommer – nu en digital verksamhet

Biblioteken på Gotland fick 2016 utvecklingsstöd av föreningen för att digitalisera sin Boken kommer-verksamhet. Avdelningschef Åsa Ingmansson berättar här om bakgrunden och resultatet. TEXT: ÅSA INGMANSSON FOTO: AMANDA LEAR

Efter beslut om besparingar i biblioteksverksamheten på Gotland 2015 försvann möjligheterna att fortsätta Boken kommer-verksamheten som tidigare.

Det fanns helt enkelt inte längre pengar till personal och bokbil.

Vi började då undersöka hur en digitalisering av tjänsten vore möjlig som ett led i bibliotekens utvecklings- och förändringsarbete. Vi hoppades på så sätt kunna göra en prioriterad målgrupp mer digitalt medveten och därigenom minska den digitala klyftan, tillgängliggöra litteraturen samt på ett mer kostnadseffektivt sätt kunna fortsätta vår Boken kommer-verksamhet. Ledord blev: Biblioteken bör vara där människorna är och trots besparingar ha en likvärdig och enhetlig uppsökande verksamhet över hela ön.

I samma veva fick vi information om Svensk biblioteks­förenings utvecklingsstöd, och ansökte med förslaget att digitalisera Boken kommer-verksamheten. Vi fick stödet och nu kunde arbetet ta ny fart.

PROJEKTET LANDADE i att tillgängliggöra medier på Visby lasarett igen, efter att patientbiblioteket där lagts ner. Visby lasarets besökare, både kort- och långvariga, saknade biblioteket och för oss blev detta ett sätt att tillgängliggöra bibliotekets utbud

för dem som inte kan ta sig till oss. Under senare delen av 2017 började plattorna fyllas av titlar för läsare – och lyssnare – i alla åldrar.

PLATTORNA FINNS nu tillgängliga på Visby lasarets barn- och ungdoms-avdelning, några med inriktning mot de yngre och några mot de äldre. Det finns även plattor för utlåning via det medicinska fackbiblioteket som finns i samma lokal som det tidigare patientbiblioteket. Här har plattornas innehåll inriktats mot läsning av det kortare slaget, till exempel noveller. Till dessa plattor har vi också valt ut litteratur med patientfokus, som hälsoböcker, biografier med sjukdomsinnehåll, läsning kring graviditet och att vara förälder. Två plattor finns även tillgängliga på dialysavdelningen, där patienterna ligger inne hela dagen och ofta behöver läsning.

Vi har marknadsfört detta projekt tillsammans med Visby lasarett och förhoppningsvis kommer plattorna användas flitigt framöver.

Vi önskar få rikta ett stort tack till Svensk biblioteks­förening som vågade satsa på detta projekt! ■

Bibliotekarie Mattias Axén visar upp en av läsplattorna.

Call for papers Mötesplats Profession – Forskning

Konferensen Mötesplats Profession – Forskning främjar kontakter och erfarenhetsutbyte mellan forskning inom biblioteks- och informationsvetenskap och praktiskt arbete på biblioteken. Vi söker nu er som vill presentera ett projekt, en utredning eller en metod på konferensen. Vi välkomnar bidrag från forskare och alla delar av bib-

liotekssektorn. Skicka in ditt paper till oss senast den 23 april 2018.

Mer information hittar du på biblioteksforeningen.se

Konferensen Mötesplats Profession – Forskning äger rum i Växjö 22–23 oktober 2018 och arrangeras av Svensk biblioteks­förening, Linnéuniversitetet och Högskolan i Borås. ■

Delta i All Digital Week 19–25 mars

All Digital Week är det nya namnet på Get Online Week, en europeisk kampanjvecka där alla som arbetar för ökad digital delaktighet kan delta. Det kostar ingenting att anmäla sina arrangemang, men varje aktör bekostar själv sin egen aktivitet. Digidelnätverkets nationella grupp samlar alla aktiviteter i Sverige, så anmäl gärna era event på digidel.se. Där finns också kampanjmaterial tillgängligt för nedladdning, och länkar till mer information om kampanjen. ■

Årsmöte 16 maj 2018 i Stockholm

I enlighet med Svensk biblioteks­förenings stadgar paragraf 5 kallas alla medlemmar till årsmöte onsdag 16 maj, klockan 14.30, i City Conference Centre, Folkets Hus, Barnhusgatan 12-14, Stockholm. ■

FOTO: LOUISE EKSTRÖM

MEDLEM

Lotta Haglund, GIH-biblioteket

Vilken är den viktigaste anledningen till att du är medlem?

– Den ursprungliga anledningen till att jag blev medlem – före internet och sociala medier – var att Biblioteksbladet var viktig för min omvärldsbevakning. Jag läser fortfarande valda delar av tidskriften, och ser mitt medlemskap som ett sätt att stödja föreningens arbete.

Vilka höjdpunkter ser du framför dig under biblioteksåret 2018?

– Det är alltid lika svårt att blicka framåt och välja ut enskilda saker, men en sak som säkert kommer att påverka bibliotekets verksamhet är att högskolan kommer att få en ny rektor under året, något som ska bli väldigt spännande. Och som så många andra har jag följt arbetet med den nationella biblioteksstrategin och tycker att det ska bli intressant att se produkten.

Vilken tycker du är ditt biblioteks största styrka?

– Fördelen med att bedriva biblioteksverksamhet på ett litet lärosäte är närheten till både ledning, studenter och anställda. Bibliotekets största styrka är medarbetarnas stora engagemang och ansvarstagande för helheten, men om du skulle fråga några av våra ”stammisar” så skulle förmodligen svaret vara att det är våra unika äldre samlingar som går tillbaka till när högskolan grundades 1813. ■ TEXT MATILDA ANDRÉASSON GURENIUS

Lotta Haglund

Jobbar som: Avdelningschef för Bibliotek och arkiv, GIH.

Engagemang i föreningen: Var tidigt med i en specialgrupp om referensarbete. Sitter nu i juryn för Greta Renborgs pris för god marknadsföring av bibliotek.

INFÖR GDPR:

Förslag om flera nya lagar och lagändringar

Regeringen har tillsatt ett stort antal utredningar kring hur svensk lagstiftning kan anpassas till den nya dataskyddsförordning (GDPR) som i maj börjar tillämpas inom EU.

TEXT: KATARINA WIBERG

Den övergripande Dataskyddsutredningen tillsattes i februari 2016, och föreslår en ny nationell lag som på ett generellt plan kompletterar dataskyddsförordningen.

Dataskyddsutredningen tar till exempel upp kommunernas ansvar för folkbiblioteken. Man skriver att den personuppgiftsbehandling som sker i bibliotekens verksamhet, det vill säga behandling av låntagaruppgifter, bör kunna ses som nödvändiga för att bedriva verksamheten och därmed ha rättslig grund i dataskyddsförordningen. Man poängterar dock att det är den personuppgiftsansvarige som måste säkerställa att behandlingen sker på ett korrekt sätt.

UTREDNINGENS FÖRSLAG har behandlats i lagrådet och därefter har regeringen i en proposition presenterat ett förslag till ny lag, dataskyddslagen. Förslaget ska behandlas i riksdagen under våren. Datskyddslagen föreslås

träda i kraft samtidigt som dataskyddsförordningen.

I JULI 2016 tillsattes också den särskilda Forskningsdatautredningen om hanteringen av personuppgifter inom forskningen. I somras presenterade utredningen ett delbetänkande och lade i november fram en promemoria som beskriver det rättsliga läget samt lade fram förslag på ett antal lagändringar.

"I vilket fall så belyser detta forskningsbibliotekens viktiga roll som forskningsinfrastruktur i hela högskole väsendet."

Utredningen föreslog också en helt ny forskningsdatalag som ska komplettera dataskyddsförordningen.

Forskningsdatautredningen har också fått två tilläggsuppdrag:

att titta på personuppgiftsbehandlingen inom Kungliga bibliotekets verksamhet och i forskningsbibliotekens verksamhet.

Forskningsbibliotek definieras här som de bibliotek som finns på universitet och högskolor. Man diskuterar även specialbibliotekens roll och nämner att de frågor som tas upp i utredningen bör vara tillämpbara även på dem, men att de inte omfattas av denna utredning.

Utredningen går igenom de sammanhang där personuppgifter behandlas på forskningsbibliotek. Detta innefattar till exempel hanteringen av låntagarinformation, publikationsdatabaser, digitalisering av analoga samlingar, text- och datautvinning och hanteringen av identifikationssystem som ORCID och DOI. Utredningen föreslår bland annat införandet av en ny förordning som reglerar personuppgiftsbehandling i forskningsbibliotekens verksamhet. En sådan förordning ska gälla universitets- och högskolebiblioteken samt Kungliga biblioteket.

När det gäller Kungliga bibliotekets verksamhet har man tittat på den per-

sonuppgiftsbehandling som sker dels i KB:s digitaliseringsarbete, dels vid insamlandet av e-pliktsmaterial. Men också den personuppgiftsbehandling som sker kring det audiovisuella materialet och inom system som SwePub och LIBRIS. Utredningen föreslår en rad lagändringar som måste till för att den personuppgiftsbehandling som sker ska ha lagligt stöd. Det handlar bland annat om de lagar som reglerar pliktleveranser och KB:s digitala kulturarvsverksamhet.

Jonas Holm, jurist vid Stockholms universitetsbibliotek, har varit adjungerad expert i utredningen. Han säger så här om Forskningsdatautredningen:

– Det är välkommet att också forskningsbiblioteken lyfts in och belyses inom ramen för Forskningsdatautredningen, även om det återstår att se om det kommer några konkreta förslag som faktiskt påverkar biblioteksverksamheten. I vilket fall så belyser detta forskningsbibliotekens viktiga roll som forskningsinfrastruktur i hela högskoleväsendet.

Forskningsdatautredningens uppdrag ska slutredovisas den 25 maj, så regeringen har ännu inte presenterat förslag till ny lag och eventuella lagändringar. ■

Föreningens IFLA-stipendiater 2018

Svensk biblioteksförning delar årligen ut stipendier för deltagande i IFLA:s möten och arbete. I år har 300 000 kronor fördelats till 20 personer:

Charlotta Boström, Bankeryds bibliotek
Louise Dahlberg, Umeå universitetsbibliotek
Catharina Isberg, Helsingborgs bibliotek
Ulla-Carin Stenberg, Arvika bibliotek
Anyta Feltreuter, Mjölby bibliotek
Soledad Cartagena, Burgårdens utbildningscentrum
Lenita Brodin Berggren, Umeå universitetsbibliotek
Annika Peurell, Riksantikvarieämbetet
Victoria Lagerkvist, Länsbibliotek Sörmland
Mrika Alneng, Stockholms stadsbibliotek
Nizar Keblawi, Malmö stadsbibliotek
Nina Olsson, Malmö stadsbibliotek
Sara Sarabi, Malmö stadsbibliotek
Katrin Strindevall, Göteborgs universitetsbibliotek
Alireza Afshari, Stockholms stadsbibliotek
Susann Ek, Landskrona stadsbibliotek
Maja Markhouss, Almedalsbiblioteket
Lo Claesson, Vaggeryds bibliotek
Heidi Carlsson Asplund, Lerums bibliotek
Maria Alexiusson, Gislaveds bibliotek

Dessutom deltar Anette Mjöberg, Hässleholm i IFLA WLIC i Kuala Lumpur med stöd av Svensk biblioteksförning. Anette Mjöberg är kontaktperson för föreningens expertnätverk för IFLA. ■

Varför går du på Biblioteksdagarna?

FOTO: MARTA FORSBERG

Ingrid Källström, MTM:

– För att uppdatera mig och hålla mig à jour, i biblioteksfrågor i allmänhet och i synnerhet mina hjärtefrågor: barn och unga, tillgänglighet och internationella frågor, både ur ett nationellt och ett globalt perspektiv. För mig är Biblioteksdagarna ett utmärkt sätt att stärka och vidga mitt nätverk.

Vad hoppas du ta med dig från årets konferens?

– Jag hoppas ta med mig nya erfarenheter och insikter kring hur vi på min arbetsplats ska förhålla oss till de nyheter, förändringar och diskussioner som pågår när det gäller

vår kompetens, profession och vårt uppdrag. Hur vi ska arbeta med ett framtidsperspektiv.

Vem i hela världen, nu levande eller inte, skulle du vilja träffa på Biblioteksdagarna?

– Lars Lerin, Bill Gates och Astrid Lindgren! Jag vill att deras tankar kring humanism ska vara en punkt i programmet och vara utgångspunkt för samtal. Jag ser fram emot en fin poster av Lars Lerin! Sen vill jag mingla med dem på kvällen. Kanske dansa? ■

TEXT MATILDA ANDRÉASSON GURENIUS

Håll koll med vår webbkalender

Du vet väl att du kan hålla koll på aktuella arrangemang i biblioteksvärlden via kalendern på biblioteksforeningen.se?

Har du tips på något som borde finnas med där, mejla vår webbredaktör på matilda.andreasson@svbib.se

FOTO: ELISABETH OHLSSON WALLIN

Anders Söderbäck ny juryordförande för Collijn-priset

Svensk biblioteks­förenings styrelse har utsett Anders Söderbäck, Stockholms universitetsbibliotek, till ny ordförande för Collijn-prisets jury. Han efterträder Henrik Åslund från Lunds universitetsbibliotek. Collijn-priset delas ut varje år till bästa magister- eller masteruppsats inom biblioteks- och informationsvetenskap. Collijn-priset instiftades för att hedra Isak Collijn, riksbibliotekarie och initiativtagare till grundandet av Svenska Bibliotekariesamfundet 1921. Övriga ledamöter i juryn är Helen Hed, Umeå universitetsbibliotek, Gunnar Sahlin, f.d. riksbibliotekarie, och Lena Landgren, Språk- och litteraturcentrums bibliotek, Lunds universitet. ■

LEDIGA JOBB

Örebro universitetsbibliotek söker:

Koordinator för öppen vetenskap – inriktning forskningsdata

<https://www.oru.se/jobbarhos-oss/lediga-jobb/jobbanons/?jid=20180050>

Läsfrämjande bibliotekarie till Mora

Vill du ansvara för en av våra tre biblioteksfilialer? Små kompletta bibliotek som servar alla från byskolornas elever till talbokslåntagare. Du arbetar också vid Mora huvudbibliotek och ansvarar för vårt utbud av tidningar och tidskrifter.

Vi vill att du har examen i biblioteks- och informationsvetenskap eller motsvarande, dessutom god förmåga att arbeta självständigt.

Sök jobbet senast den 23 mars.

Kortlänk till ansökan:

<https://goo.gl/sgFFS7>

Välkomna till jobbtorget!

Nu kan du platsannonsera i Biblioteksbladet – både i papperstidningen, på webbplatsen och på facebook. Här hittar du personen du behöver.

I papperstidningen når du ca 9 700 läsare (upplaga 4 300).

På webbplatsen ca 4 500 unika besökare i månaden.

På facebook >2 200 följare.

Priser och info hittar du på biblioteksbladet.se/annonsera

Den digitala orienteringskartan som visar era
biblioteksbesökare och personal vart böcker, resurser
och mycket mer finns lokaliserat i ert bibliotek!

www.wagnerwayfinder.com

NEWS 2018!

Barnens Bibliotek

Se alla nyheter på webben!